

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ
MERKEZLİ DEPREMİN ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN ALGILANIŞI
VE DOĞAL AFET BİLİNCİNİN
GELİŞTİRİLMESİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Sevim BAYSAL**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Sevda ÇETİNKAYA**

Hatay- 2025

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ
MERKEZLİ DEPREMİN ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN ALGILANIŞI
VE DOĞAL AFET BİLİNCİNİN
GELİŞTİRİLMESİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Sevim BAYSAL**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Sevda ÇETİNKAYA**

Hatay- 2025

ONAY

Sevim BAYSAL tarafından hazırlanan “**6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN ALGILANIŞI VE DOĞAL AFET BİLİNCİNİN GELİŞTİRİLMESİNE ETKİSİ**” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği ile **SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

27/06/2025

Jüri Üyeleri	İmza
Dr. Öğr. Üyesi Sevda ÇETİNKAYA	

Sevim Baysal tarafından hazırlanan “**6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Merkezli Depremi Ortaokul Öğrencileri Tarafından Algılanışı ve Doğal Afet Bilincinin Geliştirilmesine Etkisi**” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunan jüri üyelerince kabul edildiğini **onaylarım**.

Doç. Dr. Sinan ERDOĞAN

Enstitü Müdürü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezde yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (02/06/2025)

İmza

Sevim BAYSAL

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Doğal afetler ve depremle ilgili verilecek eğitimlerle ülkemizde yaşanacak olası afetlerin zararlarını en aza indirmek mümkün olacaktır. Bu nedenle ilköğretim çağında olan öğrencilere verilecek afet eğitimleriyle geleceğe daha hazır bir toplum oluşturulacaktır. Bu çalışmada öğrencilerin afetlere yönelik algıları, yaşanan deprem sonrası zorluklar, depremin akademik başarılarına etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonuçları ile idarecilere, öğretmenlere, araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın her safhasında bana yardımcı olan, güler yüzüyle ve samimiyetiyle bana yol gösteren, değerli hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Sevda ÇETİNKAYA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunma sürecinde yaptıkları tespitlerle tezime olumlu katkılar sunan sayın jüri üyeleri Doç. Dr. Durmuş BURAK'a ve Doç. Dr. Abdulkadir Özkaya'ya ayrıca teşekkür ederim.

Bu çalışma döneminde desteklerini esirgemeyen canım eşim ve sevgili aileme de çok çok teşekkür ederim.

**6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMİN ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN ALGILANIŞI VE DOĞAL AFET
BİLİNCİNİN GELİŞTİRİLMESİNE ETKİSİ**

Sevim BAYSAL

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2025

Dr. Öğr. Üyesi Sevda ÇETİNKAYA

ÖZET

Bu çalışmada 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremi yaşamış ortaokul öğrencilerinin depreme ve doğal afetlere yönelik algısının, depremin afet bilincinin gelişmesine nasıl bir etkisi olduğunun incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmadan çıkan veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma da veri aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırmaya Osmaniye ili Kadirli ilçesindeki resmi bir ortaokulda okuyan 25 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Öğrenciler 7 ve 8. sınıflardan karma olarak seçilmiştir. Araştırma 2024-2025 eğitim-öğretim yılı güz döneminde yapılmıştır.

Araştırma bulgularının analizi sonucunda 5 tema ve 14 kategori belirlenmiştir. Temalar “Depremin Algılanışı”, “Deprem Sonrası Alınan Önlemler”, “Psiko-sosyal Etkileri”, “Eğitim Hayatına Etkisi”, “Afet Eğitimi ve Bilinci” olarak açıklanmıştır.

Araştırmanın sonucunda yaşanan 6 Şubat depreminin etkisiyle öğrencilerin afet bilincinin kısmen arttığı fakat yeterli düzeyde bir afet bilincine sahip olmadıkları belirlenmiştir. Depremin çocuklarda korku ve panik oluşturduğu, depremin yağmurlu bir günde ve gece gerçekleşmesinden dolayı öğrencilerin depremi daha çok yağmurlu havalarda ve geceleri hatırladıkları, depremin öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz yönde etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu araştırma ile öğrencilerin afet bilincini artıracak uygulamalı eğitimler ve tatbikatlar yapılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Kahramanmaraş Depremi, Ortaokul Öğrencileri, Afet Bilinci, Doğal Afetler

**FEBRUARY 6, 2023 KAHRAMANMARAŞ-CENTERED EARTHQUAKE'S
PERCEPTION BY MIDDLE SCHOOL STUDENTS AND ITS EFFECT ON
DEVELOPING NATURAL DISASTER AWARENESS**

Sevim BAYSAL

Department of Basic Education, Master's Thesis, 2025

Dr. Öğr. Üyesi Sevda ÇETİNKAYA

ABSTRACT

This study aims to examine how secondary school students' perceptions of earthquakes and natural disasters, who experienced the earthquake centered in Kahramanmaraş on February 6, 2023, affected the development of their disaster awareness. A phenomenological design, one of the qualitative research approaches, was used in the study. The data obtained from the study were analyzed using the content analysis method. In the study, "Personal Information Form," and "Semi-Structured Interview Form" were used as data collection instruments. 25 secondary school students attending at a public secondary school in Kadirli district of Osmaniye province participated in the study. The students were selected as a mixed group from 7th and 8th grades. The study was conducted in the fall semester of the 2024-2025 academic year.

As a result of the analysis of the study findings, 5 themes and 14 categories were determined. The themes were explained as "Perception of Earthquake", "Post-Earthquake Measures", "Psycho-social Effects", "Impact on Educational Life", "Disaster Education and Awareness". The study concluded that students' disaster awareness partially increased due to the impact of the February 6 earthquake, but they did not have a sufficient level of disaster awareness. It was found that the earthquake caused fear and panic among children, and that, because it occurred on a rainy night, students tend to recall the event more vividly during rainy weather and at night. The earthquake was also observed to have a negative impact on students' academic performance. Based on these findings, it is recommended that practical training and drills be conducted to enhance students' disaster awareness.

Key Words

Kahramanmaraş Earthquake, Secondary School Students, Disaster Awareness,
Natural Disasters

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
TABLolar DİZİNİ	vii
HARİTALAR DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ, AMACI VE ÖNEMİ

1.1 Problem Durumu.....	3
1.2. Problem Cümlesi	4
1.2.1. Alt problemler.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sayıtlar	5
1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Afet.....	7
2.1.1. Afet Türleri	9
2.2. Doğal Afetler	11
2.2.1. Deprem.....	11
2.2.2. Sel ve Taşkınlar	13
2.2.3. Çığ.....	15

2.2.4. Heyelan	16
2.2.5. Orman Yangını	17
2.2.6. Dolu	18
2.3. Afet Eğitimi Ve Afet Bilinci.....	19
2.3.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Afet Bilinci Kazandırmadaki Yeri ve Önemi....	20
2.4. Deprem Ve Doğal Afet İle İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli.....	28
3.2. Çalışma Grubu	28
3.3. Veri Toplama Araçları.....	30
3.4. Veri Toplama Süreci	31
3.5. Verilerin Analizi	32
3.6. İnanırlık, Tutarlılık ve Teyit Edilebilirlik.....	33

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	35
4.1.1. Deprem Algılanışı Teması ve Kategorileri.....	35
4.1.2. Deprem Sonrası Alınan Önlemler Teması ve Kategorileri.....	40
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	43
4.2.1. Deprem Psiko-sosyal Etkileri Teması ve Kategorileri	43
4.2.2. Deprem Eğitim Hayatına Etkisi Teması ve Kategorileri.....	45
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	47
4.3.1. Afet Eğitimi ve Bilinci Teması ve Kategorileri.....	47

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç	52
5.1.1. Birinci Alt Problem ile İlgili Sonuç ve Tartışma.....	52
5.1.2. İkinci Alt Problem ile İlgili Sonuç ve Tartışma.....	56
5.1.3. Üçüncü Alt Problem ile İlgili Sonuç ve Tartışma.....	58
5.2. Öneriler	60
KAYNAKÇA	62
EKLER.....	70

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Türkiye’de Görülen Bazı Büyük Depremler.....	13
Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	29

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1. Türkiye’de 1 Ocak-30 Kasım 2023 arasında şiddetli yağış/sel afetinin il bazında gösterimi	15
Harita 2. Türkiye’de görülen çığ felaketlerinin 2010-2021 yılları arasında illere göre dağılımı.....	16
Harita 3. Türkiye 1 Ocak- 30 Kasım 2023 Arasında Görülen Heyelan Afet Haritası	17

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Türkiye’de 2023 Yılında Meydana Gelen Meteorolojik Afetler.....	10
Şekil 2. Tema ve Kategoriler	35
Şekil 3. Depremiñ Algılanışı Temasına Ait Kod ve Kategoriler	36
Şekil 4. Deprem Eğitimi ve Alınan Önlemler Temasına Ait Kod ve Kategoriler	41
Şekil 5. Depremiñ Psiko-sosyal Etkileri Temasına Ait Kod ve Kategoriler	44
Şekil 6. Depremiñ Eğitim Hayatına Etkisi Temasına Ait Kod ve Kategoriler	46
Şekil 7. Afet Eğitimi ve Bilinci Temasına Ait Kod ve Kategoriler	48

KISALTMALAR

AFAD : Afet ve Acil Durum Başkanlığı

MGM : Meteoroloji Genel Müdürlüğü

TDV : Türkiye Deprem Vakfı

M_w : Moment büyüklüğü

GİRİŞ

Doğal afetler geçmişten günümüze kadar insanoğlunun yaşadığı en büyük problemlerden biridir. Deprem, sel, yangın gibi olaylar doğada sürekli yaşanmakta fakat bu olayların bir felakete dönüşüp dönüşmeyeceği büyük ölçüde toplumun afetlere karşı hazırlık durumuna göre değişmektedir (Erdoğan, 2010). Bu olaylar karşısında alınan önlemlerin yetersizliği, can ve mal kayıplarının artması afetleri yıkıcı bir boyuta ulaştırmaktadır. Afetler toplumsal düzeni bozmakta, verdiği zararlarla insanların psikolojilerinde derin izler bırakmaktadır.

Afetler, acil durum olarak başlar ve bu durum iyi yönetildiği takdirde acil düzeyinde kalır. Fakat iyi yönetilemeyen durumlarda boyut afet düzeyine ulaşır. Ülkemizde de birçok afet türü yaşanmaktadır. Bunların başında deprem, sel, heyelan gibi doğal afetler gelmektedir (Seymen & Akın, 2014). Bu afetlere karşı doğru davranışların gösterilmesi, gerekli önlemlerin zamanında alınması ve uygulanması toplumda var olan afet bilincini göstermektedir.

Afetler gerçekleşmeden önce, gerçekleştiği sırada ve gerçekleştikten sonra bireylerin göstereceği doğru davranışlar ile afetin olası zararları azaltılabilecek ve böylece afet bilincinin önemi de burada ortaya çıkacaktır. Afet bilincini yaygınlaştırmak verilecek afet eğitimleriyle mümkündür. Afet bilincinin toplumun tümüne yerleşmesi, bu eğitimlerin sık sık verilmesi ve halkın bölgesel ihtiyacına göre düzenlenmesi ile sağlanabilecektir (Mızrak, 2018).

Afet eğitimi, can ve mal kayıplarını en aza indirmek, gündelik yaşama vereceği zararları azaltmak ve bu olağan dışı durumlarla baş edebilmeyi sağlamak olarak açıklanabilir. Bireylerin eğitim seviyeleri arttıkça bu durumlarla baş edebilme de kolaylaşmaktadır (Başbüyük, 2004). Yaş ve eğitim durumu afetin olası zararlarını azaltmada önemli birer etkidir. Kişilerin afetlere yönelik yaptığı hazırlıklar, olası afet durumlarına karşı gösterdiği davranışlar da yaş ve eğitim seviyesine göre değişmektedir. Bu noktada en kırılgan grup çocuklardır. Çocuklara verilecek afet eğitimleri, onların en az hasarla afetin zararlarından kurtulmalarını sağlayacaktır (Seddighi vd., 2020).

Doğal afetlerin en önemlilerinden birisi de depremdir. Deprem binlerce hatta milyonlarca insanı etkileyen, günlük yaşam düzenini bozan bir doğal afettir. Deprem felaketi her yaştaki bireyi derinden etkilemektedir. Meydana gelen depremlerin travmatik etkileri olduğu gibi toplumsal, ekonomik, maddi ve manevi sorunlara da yol açmaktadır (Sabuncuoğlu ve diğ., 2003). Her birey depremden aynı derecede etkilenmemektedir. Depremden etkilenme oranını bir yakını kaybetme, enkaz altından çıkarılma, evinin yıkılması, cinsiyet, eğitim durumu etkilemektedir. (Ataç & Özsezer, 2021).

Deprem engellenebilecek veya yok edilebilecek bir olay olmadığından vereceği zararları en aza indirmek için çalışmalar yapılmalıdır. Bunun için verilecek eğitimler önem taşımaktadır. Verilecek eğitimlerle doğal afet farkındalığı ve bilinci artırılacaktır (Öcal, 2003). Deprem ile ilgili verilecek eğitimlerle yer kabuğunun yapısı anlaşılacak, böylece depremden sonra oluşabilecek zararlar azaltılabilecektir (Çakar, 2008). Deprem ve diğer doğal afetlere karşı yapılan eğitim çalışmaları ile afet eğitiminin daha planlı ve programlı yürütülmesi sağlanacaktır (Kırıkkaya ve diğ., 2011). Buna istinaden okullarda yapılacak afet eğitiminin uygulamalı olması kazandırılacak afet eğitiminin kalıcılığı açısından önem taşımaktadır (Kadioğlu, 2005).

Doğal afetler hem bulunulan zaman dilimini etkilediğinden hem de geleceğe aktarıldığından dolayı insan bilincini derinden etkilemektedir (Karakuş, 2013). Bu sebeple 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremi yaşamış ortaokul öğrencilerinin doğal afetlere ilişkin algılarının, görüşlerinin, bilgi düzeyi ve farkındalıklarının incelenmesi ve depremden sonra nasıl bir afet bilincine sahip olduklarını belirlemek önem taşımaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ, AMACI VE ÖNEMİ

1.1 Problem Durumu

Afetler fiziksel, sosyal, ekonomik kayıplar doğuran, yaşantıyı olumsuz yönde etkileyen doğal, teknolojik, insan kaynaklı olaylardır. Afetlerin zararlarını en aza indirmek toplumsal bir afet bilinci kazanmakla mümkün olacaktır. Bu da toplumun her kesimine hitap edecek, seviyeye uygun eğitimlerle olmalıdır (Varol & Kırıkkaya, 2017).

Birçok afet çeşidi vardır. Deprem ise bu afetlerden en önemlilerinden biridir. Zamanında alınmayan önlemler depremin yıkıcı etkisinin kaçınılmaz bir sonucu olacaktır. Eğer ki deprem bölgesinde gerçekçi çözümler alınmazsa olası bir afette üzücü sonuçlar alınacaktır.

Deprem her insanı etkilediği gibi çocuk ve gençleri de derinden etkilemektedir. Depremin ortaya çıkardığı olumsuz koşullarla henüz baş edemeyen çocuklar olaylar arasında bağlantı kurmakta zorlanmaları, olayları anlamlandıramama sebeplerinden ötürü yetişkin bireylere oranla daha fazla etkilenirler (Sarman, 2012).

Depremden sonra çocukların psiko-sosyal durumları, diğer bireylere göre daha zor toparlanmaktadır. Deprem sonrası çocuklarda depresyon, kaygı bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) gibi belirtilerin yaygınlaştığı görülmüştür (Seyhun ve Çuhadaroglu, 2001). Aile desteği ve okul temelli müdahaleler ile çocukların bu gibi felaketleri atlatma süreci daha hızlı gelişecektir.

Ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında çocukların temel afet bilgisi yönünden eksiklikleri olduğu, afetlere karşı alınması gereken önlemler hakkında yetersiz kaldıkları birçok araştırma ile ortaya konmuştur (Özelmacı, 2016; Ursavaş, 2016; Karakuş & Önger, 2017).

Doğal afet farkındalığını artırmak adına gelecek nesillerimizden olan ilköğretim çağındaki çocukların yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremden sonra

depremin yaşantılarını nasıl etkilediği, doğal afet bilincinde yaşanan değişiklikler problem durumunu oluşturmaktadır. Günümüzde doğal afetlerin yaşanma sıklığı artmaktadır. Bu durum, ülkemizin afetlere karşı hazırlıklı olması gerektiğini göstermektedir. Bu bağlamda, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremi yaşamış olan ortaokul öğrencilerinin depreme yönelik algısı ve doğal afet bilincinin ne düzeyde olduğunun belirlenmesi önem arz etmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremin Kadirli’de (Osmaniye) yaşayan ortaokul öğrencileri tarafından nasıl algılanmış ve yaşanan deprem öğrencilerin doğal afet bilincini geliştirmeye etkisi olmuş mudur?

Bu genel problemle birlikte aşağıdaki alt problemlere de cevap aranmıştır.

1.2.1. Alt problemler

- 1- Deprem ortaokul öğrencileri tarafından nasıl algılanmaktadır?
- 2- Kahramanmaraş merkezli deprem Kadirli’deki (Osmaniye) ortaokul öğrencilerinin yaşantılarını nasıl etkilemiştir?
- 3- Deprem öğrencilerin doğal afet bilincini nasıl etkilemiştir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Ülkemiz deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır. Bu durum bizim depremle yaşamayı öğrenmemiz gerektiğini göstermektedir. Bunun yolu da okullarımızda verilecek eğitimle mümkündür. Verilecek uygulamalı eğitimlerle öğrencilerin doğal afet bilinci artacaktır. Eğitimlerin etkililiğinin artması ise eğitim verilecek öğrencilerin içinde bulunduğu durumun ve konu ile ilgili mevcut bilgi, beceri ve duygularının bilinmesine bağlıdır.

Bu çalışma ile depremin ortaokul öğrencileri üzerinde bıraktığı duygular, doğal afet bilincine yaşanan depremin etkisi araştırılarak, öğrencilerin depremde sonra kazandıkları davranışlar ile doğal afetler hakkındaki düşüncelerini belirlemek amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Yapılan araştırmalara baktığımızda deprem ve afet bilinci ile ilgili birçok araştırma yapıldığını görüyoruz. Bazı çalışmalar ile öğrencilerin deprem kavramı hakkındaki yanılgıları belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin depreme karşı tutumları

ve deprem hakkındaki düşünceleri incelenmiştir. Farklı çalışmalarda da öğrencilerin deprem sonrası duygu durumları, sosyal yaşamlarındaki değişimler araştırılmıştır (Erkan, 2010., Aksoy, 2013).

İnsanların afet konusunda eğitim almadan çevreye yapılan afetle ilgili alt yapılar, düzenlemeler bir anlam kazanmamaktadır. Afetin zararlarını en aza indirmek, eğitilmiş insan gücüyle doğru orantılıdır. Afet eğitimi yüksek olan toplumlar da afetin açacağı her türlü maddi manevi zarar azalacaktır. Bu konuda okullara büyük görevler düşmektedir. Okullarda verilecek afet eğitimleriyle çocuklar bu konuda bilinçlenecek ve gelecek nesillere afet bilincinin aktarılması sağlanacaktır. Buda okullardaki eğitim programlarının geliştirilmesiyle mümkün olabilir.

Bu çalışmanın ortaokul öğrencilerinin doğal afet bilincini ölçerek, deprem kavramını anlamlandırma biçimlerini, yaşanan depremin öğrencilerin yaşantıları üzerindeki etkisini ve doğal afet bilincini geliştirmeye etkisini incelemesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma ile aşağıda belirtilen katkıların sağlanması beklenmektedir.

- Ortaokul öğrencilerinin doğal afet deneyimleri anlaşılacaktır,
- Deprem sonrası öğrencilerin akademik başarı düzeylerine dair veriler elde edilecektir,
- Araştırma afet eğitiminin çocuklar üzerindeki etkilerini analiz ederek, derslerdeki afet konularının programlanmasına yardımcı olacaktır,
- Öğrencilerin afet sonrası yaşadığı psikolojik ve sosyal sorunlara yönelik rehberlik hizmetlerinin düzenlenmesinde yol gösterici olacaktır,
- Okul yönetimleri için afet hazırlık planlarının öğrenci ihtiyaçlarına göre şekillenmesini sağlayacak veriler elde edilecektir.

1.5. Sayıtlar

- Araştırmaya katılan öğrencilerin sorulara içtenlikle cevap verdiği varsayılmıştır.
- Araştırma da kullanılan veri toplama yönteminin amaca uygun olduğu varsayılmıştır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları başka öğrencilerin görüşlerinden etkilenmeden verdiği varsayılmıştır.

1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma ortaokul 7 ve 8. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
- Bu araştırma 25 öğrenci ile sınırlıdır.
- Araştırmaya depresi yaşamış olan öğrenciler katılmıştır.
- Araştırma Kadirli (Osmaniye) ilçesindeki öğrenciler ile sınırlıdır.
- Araştırmadan elde edilen bulgular 2024-2025 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılı ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde çalışmada yer alan temel kavramlar üzerinde ayrıntılı durularak açıklanmaya çalışılacaktır.

2.1. Afet

Günümüzde ne yazık ki sıkça kullanmak zorunda kaldığımız afet kavramı Arapça kökenli bir kelime olup, yıkım ve felaket anlamlarına gelmektedir (Devellioğlu, 1988). Bir başka tanımda; toplumun olağan gidişatını önemli derecede bozan, ekonomik, sosyal yaşam gibi insani faaliyetleri etkileyen ani gelişen felaketlerdir (Atlı, 2006) şeklinde ifade edilmektedir.

Ancak afeti açıklamadan önce ilgili kavramların açıklanmasında yarar görülmektedir.

Tehlike (hazard): Belirli bir zaman veya coğrafyada ortaya çıkarak yaşamı tehdit eden, toplumun sosyoekonomik düzen ve etkinliklerine, doğal çevreye, doğal, tarihi ve kültürel kaynaklara zarar verme potansiyeli olan olay ve olgu şeklinde ifade edilebilir. Yani burada bir potansiyel durum söz konusudur Risk ise böyle bir tehlikeye maruz kalma durumunun olumsuz sonuçlar doğurma olasılığı olarak ifade edilebilir

Afetin kelime anlamı yıkım olmakla birlikte, farklı anlamlara geldiği de görülmektedir. İçişleri bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının yayınlanmış olduğu Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü'nde afet;

“Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel,” ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini” durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay.” şeklinde tanımlanmaktadır (AFAD, 2019). Afeti tehlike kavramından ayıran kısmı etki genişliği ve yaşanan olumsuz sonuçlarla, etkilenen toplumun baş edebilme kapasitesini aşıyor olmasıdır.

Afet tanımlarında çeşitli doğa olayları da afet olarak nitelenmektedir. Ancak her doğa olayı afet değildir. Afet bir olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçtur. Doğal

olaylardan deprem üzerinden örneklenirse aynı şiddette olan depremler sonucunda dünyanın farklı bölge veya ülkelerindeki etkisi aynı olmayabilmektedir. Bu doğal olayın afete dönüşmesi eğitim, bina yapısı, zemin özellikleri gibi pek çok faktörün kombinasyonuna bağlı olarak değişmektedir. Afete neden olan kaynakların başında doğal kaynaklı gelmektedir.

Doğal afet ya da doğa kaynaklı afet (natural disaster): Deprem, sel, heyelan, çığ, kuraklık, fırtına, dolu, hortum, kuraklık, göktaşı düşmesi vb. gibi oluşumu engellenemeyen jeolojik, meteorolojik, hidrolojik, klimatolojik, biyolojik ve kaynağı dünya dışında olan tehlikelerden kaynaklanan doğa olaylarının sonuçlarına verilen genel addır.

Afetler doğal olaylar sonucu gelişebildiği gibi insan kaynaklı olarak da ortaya çıkabilmektedir. Savaşlarda atılan bombalar, patlamalar, ekonomik-siyasi eylemler de insan kaynaklı afetlerdendir (Şahin & Sipahioğlu, 2009). Afetlerin genel özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Toplumu veya toplumları uzun yıllar etkileyebilir.
- Ekonomik yönden olduğu yerlerin gelişmesini geciktirir.
- Elektrik, su, barınma gibi günlük ihtiyaçları karşılamak zorlaşır.
- Can kayıplarına sebep olur ve insanlar da travmatik, psikolojik bozulmalar görülebilir.
- Gelişmemiş ülkelerdeki can, mal kayıpları gelişmiş ülkelere göre daha fazla olmaktadır (Yılmaz, 2003).

Yukarıdaki tanımlamalardan hareketle doğal afetlerin günlük hayatı olumsuz etkilediği, doğadan veya insani sebeplerden ötürü ortaya çıkabileceğini söyleyebiliriz. Aynı zamanda yaşanan doğal afetlerin açacağı zararları en aza indirmek bizim alacağımız önlemlerle mümkündür.

Doğal afetlerin nedenleri içinde sel, heyelan, çığ ve deprem sayılabilir. Bu doğal afetlerden ülkemize en çok zarar verenin deprem olduğunu söyleyebiliriz.

2.1.1. Afet Türleri

Alan yazın incelendiğinde afetlerin birçok türü olduğu görülmektedir. Ama genel olarak şu üç başlık etrafında toplamak mümkündür; doğa, insan ve teknoloji kaynaklı afetler (Yavaş, 2005).

Doğal kaynaklı afetler: Engellenemez ve çok kısa sürede gerçekleşirler. Deprem, çığ, sel, tsunami gibi afetler birer doğal afettir ve ağır sonuçlar doğurabilirler. Verdikleri hasarlar kısa zamanda açığa çıkar, kuraklığın verdiği hasar ise biraz zaman alabilir (Kutluay, 2017).

Oluşum sebeplerine ve oluştukları yerlere göre afetler;

-Atmosfere bağlı afetler (meteorolojik-klimatolojik): Havanın düzensiz ısınıp-soğuması, iklimin farklı koşullarda seyretmesi gibi sebeplerden kaynaklanan afetlerdir. Atmosfer de hava olayları belli bir düzende gitmekte iken ani değişimlerin insan yaşamını olumsuz etkileyip can ve mal kaybına uğratmasıyla bir afete dönüşebilmektedir Sel, don, fırtına, hortum vb.

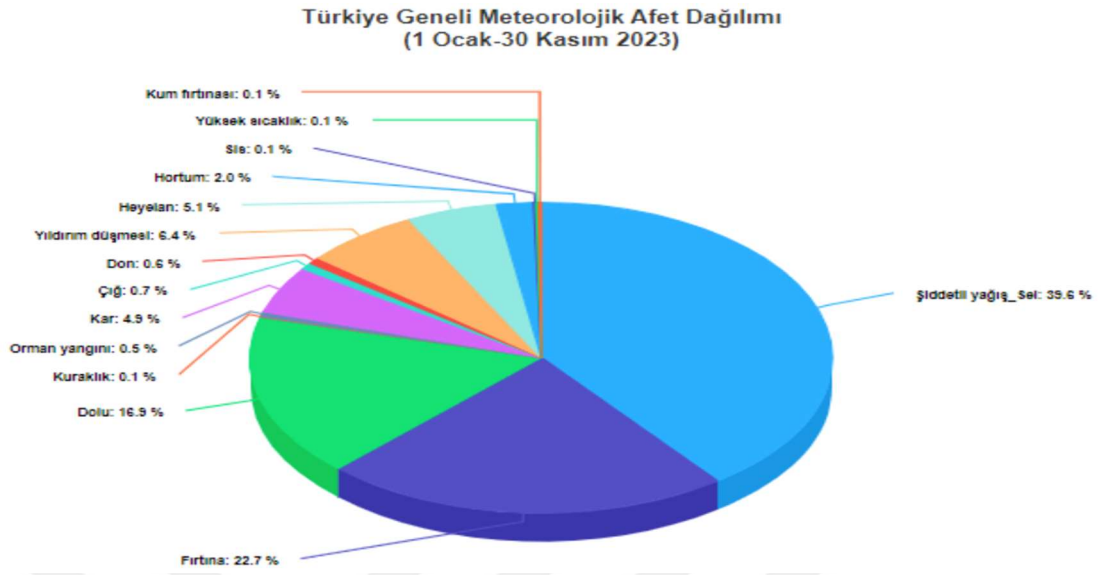
- Yer kaynaklı afetler (jeomorfolojik, jeolojik): Yer yüzeyindeki hareketlere bağlı olarak çıkabilen, şiddetine göre hasar boyutu fazlalaşan doğal afet türüdür. Yer kabuğunda meydana gelen hareketlenmeler ve değişimler yer yüzüne sarsıntı şeklinde yansımakta ve doğal afetlerin yıkıcılığını göstermektedir. Yer kökenli afetler çevreye zarar vermekte, yollarda yarıklar oluşturmakta, binalara hasar vermekte, insanları maddi-manevi zarara uğratmaktadır. Deprem, tsunami, heyelan, volkanik patlamalar örnek olarak verilebilir.

- Biyolojik afetler: Canlı yaşamına bağlı olarak ortaya çıkabilen yaşam koşullarını etkileyen afetlerdir. Salgın hastalıklar, böcek istilası vb.

Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün (2023) yayınladığı değerlendirmeye göre Şekil:1 de Türkiye'de ocak ayından kasım ayına kadar meydana gelen meteorolojik afetlerin dağılımı gösterilmiştir. Dağılıma göre ülkemizde bu zaman diliminde en sık görülen afet şekli “şiddetli yağış-sel”, en az görülen afet şekli ise “kum fırtınası, yüksek sıcaklık, sis, kuraklık” olarak belirtilmiştir.

Şekil 1:

Türkiye’de 2023 Yılında Meydana Gelen Meteorolojik Afetler

Kaynak: Meteorolojik Afetler ve Türkiye Geneli Meteorolojik Afetler Değerlendirmesi (2023), Meteoroloji Genel Müdürlüğü

- **İnsan kaynaklı afetler:** Toplumun doğaya ve çevreye büyük zararlar vermesi sonucu ortaya çıkan afetlerdir. Nükleer enerjinin kullanılması, barajların yapılması, sanayinin kontrol edilmemesinden kaynaklı çevre kirliliği insan kaynaklı afetleri oluşturmaktadır (Yılmaz, 2003). Teknolojik ve sosyal afetler insan kaynaklı afetlerdendir.

- Teknolojik afetler: Endüstrileşme, sadece bulunduğu zamanı değil geniş bir zaman dilimini etkileyen nükleer patlamalar, topraktaki gazın sıkışmasıyla büyük patlamalara sebep olan maden kazaları birer teknolojik afettir.

- Sosyal afetler: Aç kalma, yiyecek bir şey bulamama sonucu toplu ölümler olması durumunda açlık afeti gelişebilir. Bir diğer sosyal afet türü ise savaşlardır. Savaşlar; toprak kazanma, ekonomik çıkarlar gibi sebeplerden ötürü ortaya çıkabilir. Savaşlar çok fazla can kaybına neden olur. Bu iki afet türü de (açlık ve savaş) toplu ölümlere dönüşebileceği için toplum hayatını tehlikeye iter ve günlük yaşam koşullarını ciddi derecede etkiler.

2.2. Doğal Afetler

2.2.1. Deprem

Deprem geçmiş dillerde “zelzele” diğer bir ifadeyle “yer sarsıntısı” olarak tanımlanmaktadır (İzbırak, 1986). Yerkürede gerçekleşen kırılma ve çökme olaylarına bağlı olarak gelişen ani titreşim ve sarsıntılardır.

Depremler çok sık gerçekleşen, çok azını hissedebildiğimiz yer altı sarsıntılarının yaptığı titreşim hareketidir. Depremlerin süresi uzun olmamakla beraber genellikle saniyeler içinde sona erer. Yıkıcı depremler daha uzun süreli ve şiddeti daha yüksek olabilmektedir. Depremler birçok insanın hayatını kaybetmesine, maddi hasarlara sebep olan, gerçekleştikten sonra tsunami, yangın gibi felaketleri tetikleyen bir yer hareketidir (Akyel, 2000).

Depremler gerekli önlemler alınmadığı takdirde çok büyük afetlere dönüşebilmektedir. Bu durumdan hiç şüphesiz en çok etkilenen çocuklar ve gençlerdir. Çocuklar ve gençler sosyal yaşamlarını, okullarını, arkadaşlarını kaybedebilirler. Böyle bir afet henüz gelişim çağındaki çocuklar için travmatik etkiler doğurabilir. Bu olumsuzlukları en aza indirebilmek deprem ile eğitim arasındaki ilişkiye bağlıdır (Tuna, Parin ve Tanhan, 2012).

Ülkemiz Alp-Himalaya deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır. Bu kuşak dünyada en çok depremin gerçekleştiği kuşaktır. Türkiye’nin farklı bölgelerinde farklı deprem kuşakları yer almaktadır. En önemli fay hatlarımızı Kuzey Anadolu Fay Hattı (KAF), Doğu Anadolu Fay Hattı (DAF), Batı Anadolu Fay Hattı (BAF) şeklinde sıralayabiliriz. Marmara Bölgesi’nden Doğu Anadolu Bölgesine kadar uzanan Kuzey Anadolu Fay Hattı deprem açısından büyük risk taşımaktadır. 1999 yılında KAF hattı üzerinde gerçekleşen 7.4 büyüklüğündeki İzmit depremi büyük yıkımlara ve can kayıplarına sebep olmuştur (Kandilli Rasathanesi, 2024).

Türkiye’de yakın zamanlarda birçok deprem meydana gelmiştir. Bunlardan en yıkıcı olanları 1939 yılında Erzincan’da gerçekleşen Mw 7.6 büyüklüğündeki depremde 32.968 can kaybı gerçekleşmiş, 116.720 hasarlı veya yıkılmış bina tespit edilmiştir (Duman, 2013). Van’da 2011 yılında gerçekleşen Mw. 7.2 büyüklüğündeki depremde ise 644 insanın yaşamını yitirdiği, 28 bine yakın konutun hasarlı veya kullanılamaz olduğu resmi rakamlara göre açıklanmıştır. Çok yakın zamanda yaşanan 2023 Kahramanmaraş merkezli deprem ise birçok ilimizi etkilemiş ciddi sayıda can ve

mal kaybına neden olmuş, ekonomik açıdan ülkeyi zarara uğratmıştır. 6 Şubat 2023 tarihli saat 04.17’ de ve saat 13:23 de dokuz saat arayla gerçekleşen büyüklüğü Mw. 7.7 ve 7.6 olan depremlerde 50 binden fazla vatandaşımız vefat etmiş, 500 binden fazla konut yıkılmış veya hasara uğramıştır (AFAD, 2023).

Ülkemiz bir deprem bölgesidir ve biz her an bu depremlere karşı hazırlıklı olup, oluşabilecek zararları en aza indirgemeliyiz. Özellikle 1999 İzmit depreminden sonra inşaat ve yapı denetimleri konusunda önemli düzenlemeler yapılmıştır. AFAD tarafından yürütülen çalışmalar ile halkı depreme karşı bilinçlendirmek hedeflenmektedir. Tüm bu önlemlere rağmen hala yapılaşmada ve denetimlerde aksaklık ve bozukluklar mevcuttur. Bundan ötürü depremle mücadelede daha fazla çaba sarf etmek gereklidir (TDV, 2024). Gelecekte daha büyük yıkımların olmaması için bilimsel araştırmalar ışığında depreme uygun stratejiler geliştirilip uygulanması önem taşımaktadır.

Kandilli Rasathanesi’nin (2017) yayımladığı rapora göre son yüzyıl içerisinde ülkemizde büyük depremler meydana gelmiştir.

Tablo 1:
Türkiye’de Görülen Bazı Büyük Depremler

YILI	YERİ	DERECESİ	ÖLÜ SAYISI
1938	Kırşehir	6	149
1939	Erzincan	8	32.962
1941	Erciş	6	194
1942	Niksar	7,3	3000
1943	Çorum	7,2	618
1943	Ladik	7,6	2.824
1944	Gerede	7,4	3.959
1946	Varto	6	839
1949	Karlıova	6,7	450
1952	Hasankale	5,6	133
1966	Varto (Muş)	6,9	2396
1970	Gediz (Kütahya)	7,2	1086
1976	Muradiye (Van)	7,5	3840
1995	Dinar (Afyon)	6,1	90
1998	Ceyhan (Adana)	6,2	146
1999	Gölcük (Kocaeli)	7,8	17480
2011	Van	7,2	644

Kaynak: Kandilli Rasathanesi, 2017.

Bu depremlerin en büyüğü 32.962 can kaybıyla 1939 Erzincan depremidir.

2.2.2. Sel ve Taşkınlar

Sel; yağış miktarının fazlaştığı ve toprak ile akarsu yataklarının kapasitelerinin üzerine çıktığı durumlarda gerçekleşebilir. Sel barajların taşması, aşırı yağışlar gibi sebeplerle ortaya çıkabilir. Sel suları geçtiği yerdeki tarım arazilerine zarar verebilir, evlerin içine dolup evdeki eşyaları kullanılamaz hale getirebilir, aniden oluştuğu için sokaktaki insanların, canlıların ölümüne neden olabilir. Seller geçtikleri yerlerde tahribata sebep olacağı için hem maddi hem manevi kayıplar yaşanabilecektir (TÜBA, 2015).

Sel ve taşkın terimleri benzer anlamlarda kullanılsa da aralarında farklar mevcuttur. Sel daha çok kar erimelerinden, yağışların fazlalığından oluşabilmektedir. Taşkın ise akarsu yataklarının fazla suyu taşıyamamasından kaynaklı geçtiği yerlerde tahribatlar oluşturmasıdır. Sel oluşması için illaki bir dere, akarsu yatağına ihtiyaç

duyulmamaktadır. Her ikisi de ekonomik kayıplara ve can kayıplarına neden olabilir (Erinç, 2000).

Türkiye de sel ve taşkınlar coğrafi konuma, eğime, yağış miktarına, kar erimelerine bağlı olarak her bölgede gerçekleşebilir. Türkiye’de en çok kıyı bölgelerimizde sel ve taşkınların görüldüğünü söyleyebiliriz. Selden en çok etkilenen iller arasında Karadeniz’de Trabzon, Rize, Artvin’i; Marmara’da İstanbul, Bursa’yı; Akdeniz’de Adana, Antalya’yı sayabiliriz. Sel ve taşkınlar aniden geliştiği için ülkemizin her yerinde her an böyle bir felaketle karşılaşabiliriz.

Ülkemizde depremde sonra en çok yaşanan afet sellerdir. Ülkemizin hem karasal hem de Akdeniz iklimine sahip olması, tarım arazilerinin yanlış kullanımı, engebeli yer şekilleri gibi unsurlar sel felaketlerini meydana getirmektedir. 1908 yılında Tokat’ta meydana gelen sel felaketi ülkemiz tarihinde görülen ve can kaybının 223 olarak belirlendiği en büyük sel felaketidir (Öztunç, 2012). Ülkemizde son zamanlarda yaşanan ve selden yaşamını yitiren kişi sayısı 1250’yi bulmuştur (Kaynar, 2017). Yoğun yağışlar sel felaketinin gerçekleşmesinin en büyük etmenidir. Sel olayı da bir doğal afet olduğu için hayat şartlarını çok etkilemediği sürece bu doğal döngüye adapte olunmalıdır.

Harita 1’de 2023 yılı içerisinde meydana gelen şiddetli yağış-sel afetinin il bazında gösterimi verilmiştir. Türkiye’de ocak ayından kasım ayına kadar şiddetli yağış-sel afetinin en çok görüldüğü il Manisa’dır.

Harita 1:

Türkiye’de 1 Ocak-30 Kasım 2023 arasında şiddetli yağış/sel afetinin il bazında gösterimi

Kaynak: Meteorolojik Afetler ve Türkiye Geneli Meteorolojik Afetler Değerlendirmesi (2023), MGM

Haritaya göre Türkiye’de ocak ayından kasım ayına kadar şiddetli yağış-sel afetinin en çok görüldüğü il Manisa’dır. Onu takiben Balıkesir, Çorum, Elazığ, İzmir, Kütahya, Nevşehir illeri gelmektedir.

2.2.3. Çığ

Yoğun kar yağışı sonrası dağların tepelerine ve eteklerine kar kütleleri birikmektedir. Biriken bu kar ve buz kütleleri yüksek ses, patlama, sarsıntı gibi sebeplerle yukarıdan aşağıya doğru ivme kazanarak eğim yönünde ani ve hızlı harekete geçmesine çığ adı verilir (Şahin, 2018).

Çığları gerçekleştiği arazi, mevsimin özellikleri, kar tabakasının özelliği ve başladığı bölgeye göre adlandırılacak olursak ıslak çığlar, kuru kar çığları, toz çığlar ve tabaka çığları olarak sınıflandırabiliriz (Varol, 2005).

Çığ felaketi diğer afetlere göre pek fazla önemsenmemiştir. Çünkü çığ felaketinin gerçekleştiği yerler genellikle nüfusun çok seyrek olduğu veya dağlık boş arazilerdir. Fakat günümüzde nüfusun artmasıyla yerleşim yerleri de arttığından çığ felaketine karşı daha fazla önlem alınması gerektiği gerçeği ortaya çıkmıştır (Şahin, Sipahioğlu, 2009).

Dağların üzerinde biriken kar kütleleri deprem, fırtına, patlama gibi nedenlerle aşağı yönlü kütlece hareket edebilir. Hareketin hızı olması dağın düz ve bitki örtüsü

Heyelanlar en çok zeminin kaygan olduğu, yağışın fazla olduğu alanlarda görülmektedir. Bu tür yerler de yükselti arttıkça toprak kayması riski de artmaktadır. Heyelan görülen bölgelerde ağaçlandırma çalışması yapmak, araziye eğime ters yönde sürmek heyelan oluşma riskini azaltacaktır. Heyelanlı bölgeleri yerleşime açmamak oluşacak can ve mal kayıplarını önlemek açısından önem taşımaktadır.

Harita 3’de Ocak-Kasım ayları arasında il bazında heyelan afetinin görülme sıklığı gösterilmiştir.

Harita 3:

Türkiye 1 Ocak- 30 Kasım 2023 Arasında Görülen Heyelan Afet Haritası

Kaynak: Meteorolojik Afetler ve Türkiye Geneli Meteorolojik Afetler Değerlendirmesi (2023), MGM

Harita 3’e göre en fazla heyelan afeti Artvin ilinde meydana gelmiştir. Sakarya ve Zonguldak illeri heyelan afetinin fazla görüldüğü diğer illerdendir.

2.2.5. Orman Yangını

Ülkemizin birçok yerinde orman yangınlarına rastlamak mümkündür. Orman yangınlarının ortaya çıkmasında yıldırım gibi doğal nedenlerin yanında, yakılan kamp ateşleri, izmaritler, elektrik kabloları, gibi çoğunlukla beşeri sebepler etkili olabilmektedir.

Son yıllarda küresel iklimin değişmesiyle orman yangınlarının çıkma sıklığı da artış göstermiştir. Küresel ısınma ile birlikte hava sıcaklıklarının artması da dünyanın birçok yerinde orman yangınlarının çıkmasına neden olmuştur. Endonezya, Portekiz, Şili gibi dünya ülkelerinde meydana gelen orman yangınları büyük orman

tahribatına yol açmıştır. Orman yangınları onlarca insanın canına mal olmuş, birçok insana evini terk ettirmiştir (Arabacı ve diğerleri, 2017).

Ormanlar en önemli kaynaklarımızdandır. Bu doğal bitki örtüsü nüfusun artışı, tarım arazilerinin yanlış kurulumu, ormanlık alanların imara açılması gibi etkenlerle her geçen gün yok olmaktadır. Ormanlık alanlarda çıkan yangınlar, hayvanlar için otlak arazi bulma çabası, tarımsal arazi, ormanlık alanların yerleşime açılması ormanlık alanları azaltan unsurlardır (Doğanay, 2018).

Yangınların önlenmesi amacıyla kurak geçen mevsimler, piknik alanların ağaçlandırılma şekli, kuruyan ve dökülen dal ile yaprakların temizlenmesi orman yangınlarını azaltmada etkili olacaktır. Sadece orman yangınları değil birçok doğal afetin olumsuz etkilerinden kurtulmak insanlara verilecek eğitimlerle ve toplumun bilinçlendirilmesiyle mümkün olacaktır.

2.2.6. Dolu

Dolu atmosferde meydana gelen ani sıcaklık değişimleri sonunda ortaya çıkan bir yağış türüdür. Atmosferin içinde yoğunlaşan su damlacıklarının, bulutların sıcaklıklarının sıfırın altına düşmesiyle su damlacıkları donar ve buz haline dönüşür. Bu buz tanecikleri hava akımının etkisiyle taşınır. Taşınma esnasında daha fazla su buharıyla kaplanır. Kaplanan bu buz kütleleri büyüyerek dolu denen sert tanecikli yapıları oluşturur. Buz tanecikleri yeterince ağırlaşınca yer çekiminin etkisiyle yeryüzüne düşer (MGM, 2024).

Don olayları tarımsal üretimi olumsuz etkiler, ulaşımı zorlaştırır, su borularının patlamasına sebep olabilir hatta enerji hatlarında da bozulmalara yol açabilir (Ceylan, 2007).

Ülkemizde dolu ve don olayları, iç ve doğu Anadolu da daha sık görülür. Ülkemizde en sık rastlanan bölgeleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- İç Anadolu'da Kayseri, Ankara, Nevşehir...
- Karadeniz bölgesinde Rize, Giresun, Trabzon...
- Doğu Anadolu bölgesinde Erzurum, Elazığ, Van, Muş...
- Güneydoğu Anadolu bölgesinde Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin vb. (Erlat & Türkeş, 2016).

2.3. Afet Eğitimi Ve Afet Bilinci

Afet eğitimini iki başlığa ayırmak mümkündür. Afet eğitimi alanında uzman kişilere veya sorumlu kişilere verilecekse “afet yönetimi eğitimi”, topluma yönelik verilecekse “afet bilinci eğitimi” olarak ayırabiliriz (Kadioğlu, 2008).

Toplumun yapısı, bulunduğu coğrafya, yaşanan afetin türü verilecek afet eğitiminin niteliğini etkilemekte, içeriği yaşanan afete göre şekillenmektedir. Afet eğitiminde amaç oluşabilecek zararları en aza indirmek olmalıdır. Yaşanan afetler toplum yaşamını direk etkilemekle birlikte daha uzun süren ekonomik etkileri de olmaktadır (Sarı, 2016).

Afet eğitimi, gelişmiş toplumlarda daha çok uygulamaya dönükken, gelişmekte olan ülkelerde teori safhasında kalmaktadır (Coşkun, 2011). Afet eğitimlerini geliştirmek için önemli unsur eğitim programlarıdır. Eğitim programlarıyla var olan insan gücünü eğitmek önem taşımaktadır. Aksi takdirde elimizde eğitilmiş insan gücü olmazsa doğal afetlerle mücadelede büyük zorluklar çekeriz. Maddi açıdan büyük paralar harcanarak yapılan afet önleyici sistemler eğitilmiş insan gücünün olmaması halinde doğal afetleri önleme ve zararlarını azaltmada yarar sağlamayacaktır. Afet bilinci gelişen toplumlarda afetlerle başa çıkma oranı daha yüksektir. Hem toplumları hem de kurumları afet eğitimleriyle bilinçlendirip, özgün programlar geliştirerek afet bilincini yaymalıyız (Başbuğ-Erkan vd., 2011).

Afet eğitimleri yaşa, seviyeye, gelişim düzeylerine uygun şekilde hazırlanmalıdır. Afet eğitimleri basitten karmaşığa doğru sıralanmalıdır. Bu eğitimlere ilkokullarda öncelik verilmesi daha uygun olacaktır (Özgüven, 2006).

Afet eğitimi bireylerin bir afet sırasında ve sonrasında nasıl davranmaları gerektiğini öğreten bir süreçtir. Bu eğitim ders programlarından toplumsal eğitimleri de kapsayacak şekilde çok geniş bir yelpazede uygulanabilir. Afet bilinci ise kişilerin ve toplumun bir afet karşısında doğru bir şekilde hareket edebilme yetisidir. Afet eğitimi ve bilinci yaşanılacak can kayıplarını, ekonomik kayıpları azaltacak ve afet sonrası iyileşme sürecini hızlandıracaktır (Şahin, 2020).

Okullar afet eğitiminin verileceği en önemli basamaklardan biridir. Erken yaşlarda verilen afet eğitimi ile çocuklar bilinçlenecek ve gelecek nesillere aktarılacaktır. Okullarda öğretilen program derslerindeki afet eğitimi ve yapılacak

tatbikatlar ile öğrencilerin afet bilinci kazanmaları sağlanacaktır (Yılmaz, 2019.; Adiyoso & Kanegae, 2012).

Afet eğitimi verilirken yaşanacak olumsuz durumların en aza indirgenmesi amaçlanmalıdır. Bu bilinçle, oluşabilecek büyük bir afetten en az zararla çıkılır ve insanların psikolojik olarak daha hızlı toparlanması sağlanabilir. Alınacak tedbirlerle (binaların yönetmeliğe uygun yapılması, insanlardaki abartılı korku ve kaygıların giderilmesi) halkın afetlerden alacağı zararlar minimize edilmelidir. Edinilen doğru bilgilerle, iyi bir ön hazırlık süreciyle ve tutarlı davranışlarla afetlerden en sağlıklı şekilde korunulabilir (Atabey, 2000).

Ülkemiz afet riski yüksek bir ülkedir. Bu amaçla verilecek her afet eğitimi halkımızın bilinçlenmesini sağlayacaktır. Ulaşılabilecek her bir fert, toplumun bilinç düzeyini artırmak için önem arz etmektedir. Ülkemizin afet bilinci arttıkça gelecekte yaşanılacak her türlü afete karşı hazırlıklı oluruz.

2.3.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Afet Bilinci Kazandırmadaki Yeri ve Önemi

Sosyal bilgiler dersi doğal afet bilincinin oluşmasında önemli bir yer tutar. Yangın, fırtına, deprem, sel gibi doğal afetlerin sebepleri, sonuçları ve alınabilecek önlemlerle ilgili eğitimler verilmesi, öğrencilerin doğal afetlerle başa çıkmasını kolaylaştırır. Sosyal bilgiler dersinde verilecek bu bilgilerle öğrenciler afetlere karşı hazırlıklı ve daha bilinçli hale gelecektir.

Türkiye birçok doğal afetin yaşandığı bir ülkedir. Sosyal bilgiler ders kitabında da deprem kuşakları, sel, erozyon gibi doğal afet açısından risk taşıyan bölgeler anlatılmaktadır. Anlatılan konularla öğrenciler yaşadıkları bölgeyi tanıyıp, nasıl önlemler alınabileceği konusunda bilgi sahibi olurlar. Böylece kendi güvenliklerini sağlama konusunda bilinçlenirler.

Sosyal bilgiler dersinin bir diğer önemi ise ders kitaplarında toplumsal dayanışma ve yardımlaşmayı vurgulamasıdır. Doğal afetlerin oluşması durumunda birlikte nasıl hareket edileceği, afetlerin olumsuz etkilerinden kurtulmak için birbirlerine destek olunması gerektiği sosyal bilgiler derslerinde işlenerek öğrencilerde dayanışma ve yardımlaşma bilinci oluşturulur (Kadioğlu, 2011).

Sosyal bilgiler dersinde afet anında ve sonrasında yapılması gerekenlerle ilgili önemli bilgiler sunulur. Müfredatta yer alan arama kurtarma ekiplerinin görev ve sorumlulukları, afet durumlarındaki rolü hakkında öğretileri kapsamı, öğrencilerin afet yönetimini kavramasını sağlar. Bu durum olası bir afet durumunda doğru ve etkin bir şekilde hareket edilmesini sağlar.

2.4. Deprem Ve Doğal Afet İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Aral (2023) “Depremın Çocuklar Üzerindeki Etkileri” başlıklı çalışmasında 6 Şubat depreminden etkilenen çocuklara nasıl yaklaşılması gerektiği, çocukların afet karşısındaki tutumlarını incelemiş, bu konuda farkındalık oluşturmayı amaçladığını belirtmiştir. Deprem sonrası çocuklarda ilk görülen tepkinin psikolojik şok olduğunu, ardından tepki sürecinin geldiğini, üçüncü adımda yas sürecinin başladığını, son adım olan dördüncü adımda da iyileşme sürecinin oluştuğunu ifade etmiştir. Deprem sonrası çocukların verdiği tepkileri; ailenin tepkileri, kaybedilenlerin yakınlık derecesi, aile dinamikleri, psikososyal destek ihtiyacının karşılanma durumunun etkilediğini belirtmiştir.

Arslan (2023) yaptığı çalışma ile 6 Şubat 2023 depreminden sonra okul idarecilerinin karşılaştıkları sorunları incelemiştir. Buna uygun olarak araştırma başlığını “Okul Müdürlerinin 6 Şubat Kahramanmaraş Depremi Sonrası Okullarda Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri” olarak belirlemiştir. Araştırmasını Gaziantep ilinde gerçekleştirmiştir. Araştırmaya her kademedен toplamda 20 ilkokul, ortaokul ve lise müdürleri katılmıştır. Katılımcıları M1,M2.....M20 şeklinde kodlamıştır. Verileri toplamak için “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullandığını açıklamıştır. Araştırmasının sonucunda öğrencilerde motivasyon düşüklüğü, öğrencilerin farklı illere nakil gittiği, öğrencilerde kaygı ve korkunun arttığı belirtilmiştir. 6 Şubat depreminden sonra okulların açılmasıyla en çok karşılaşılan sorunun öğrenci devamsızlıkları olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca okul müdürlerinin yapılan görüşmelerde afet eğitimi derslerinin olmasını, afet durumlarında nakil işlemlerinin kolaylaştırılmasını, okulların bina güvenliğinin artırılmasını önerdiklerini belirtmiştir.

Arslan, Görgülü Arı ve Hayır Kanat (2023) “Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Deprem Okuryazarlığı Ölçeği Geliştirme Çalışması” başlıklı çalışmalarında ortaokul öğrencilerinin deprem okuryazarlığını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek

hazırlamayı amaçladıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada keşfedici sıralı karma desenini kullanmışlardır. Çalışmalarına 2023-2024 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da öğrenim gören ve 4 devlet okulundan farklı sınıf düzeylerinden 510 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Ölçek 26 maddelik 5'li likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçek uygulanacak öğrenci sayısı belirlenirken, ölçek maddelerinin en az 5 katı kadar olacak şekilde belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre Deprem Okuryazarlığı Ölçeğinin geçerliliği ve güvenirliliği incelenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,896 bulunarak ölçek doğrulanmıştır. Araştırmalarda kullanılacak bu ölçek ile öğrencilere uygun deprem ile ilgili öğretim planları hazırlanabileceğini, depreme karşı daha duyarlı bir toplumun oluşturulabileceğini belirtmişlerdir.

Bedirli (2014) tarafından Düzce ve Marmara depremini yaşamış kişilerin 14 yıl sonraki psikolojik tepkileri ölçülmüştür. Araştırma sonucunda bireyler de %12,4 oranında travma sonrası stres bozukluğu görülmüş, %7 sinde depresyon çıkma olasılığı tespit edilmiştir. Bu iki olasılığın çıkma ihtimali benzerlik göstermiş, ortak sebeplerin ise eğitim düzeyi, korku, afet bilinci, depremde yakınıni kaybetme olduğu belirlenmiştir.

Bodas ve ark. (2019)'da yaptıkları çalışmada İtalya'da yaşayan ailelerin depreme dair hazır bulunuşluk düzeylerinin ölçülmesini amaçlamışlardır. Sorular online olarak sorulmuş ve araştırmanın sonucunda halkın ortalama bir düzeyde deprem hazırlıklarının olduğunu belirtmişlerdir.

Bulut (2009) yaptığı çalışmada depremden sonra öğrencilerde görülen TSSB'ni belirlemek amacıyla yaş, cinsiyet ve yaygınlık oranlarına göre karşılaştırmış ve incelemiştir. Araştırmaya 243 öğrenci katılmıştır. Depremden 11 ay sonra ölçek uygulamış, ölçeğin sonucuna göre öğrencilerin %90'ı TSSB belirtileri gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmasında iki yönlü varyans sonucuna göre cinsiyet farkının anlamlı bir etkisi olmamıştır. Ama kademe olarak ayrıldığında ilk ve orta kademe arasında anlamlı bir fark olduğunu tespit etmiştir. İlk kademenin yaşı küçük olmasından dolayı ortalamaları daha yüksek, yaşı büyük olan orta kademenin ortalamaları daha düşük çıkmıştır. TSSB görülen öğrencilerde depremden çok etkilenme sebebi olarak yakınlarını kaybetme, yaşam alanlarının zarar görmüş olması, sürekli kitle iletişim araçlarına maruz kalmaları olarak belirlenmiştir.

Carlin, Love ve Zechmeister (2014) yaptıkları çalışmada Şili’de 2010 yılında yaşanan deprem ve tsunaminin ülke halkında büyük etkiler oluşturduğunu göstermektedir. Araştırmada afet eğitime önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bunun için aile, okul işbirliği içinde afet eğitimleri düzenlenmiştir. Bu eğitimlerle çocukların afet bilincinin artırılmak istendiğini belirtmişlerdir.

Çağatay (2024) “Deprem Sonrası Travma, Tükenmişlik ve Yaşam Doyumu Üzerine Bir Araştırma” başlıklı çalışmasında depremlerin oluşturduğu travma ve yaşam doyumunun tükenmişlik üzerindeki etkilerini ortaya koymuştur. Araştırma ülkede depremi yaşayan kişilerin psikolojik olarak nasıl etkilendiğini belirtmesi açısından önem taşıdığını belirtmektedir. Çağatay yaptığı çalışmada veri toplama aracı olarak üç çeşit ölçek kullanmıştır. Kullandığı ölçekler yaşam doyumu, tükenmişlik ve travma düzeyi belirleme ölçekleridir. Araştırmanın analizini tanımlayıcı testler, çok değişkenli regresyon analizi ve pearson korelasyon analizi ile yapmıştır. Araştırma Türk vatandaşlarına uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda yapılan korelasyon analizine göre deprem sonrası travma ile tükenmişlik arasında pozitif yönlü orta derecede bir ilişki, yaşam doyumu ve tükenmişlik arasında ise negatif yönlü düşük bir ilişki olduğu sonucuna ulaştığını belirtmiştir.

Değirmenci ve Altunay (2024) “Öğretmen Adaylarının Deprem Farkındalık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada üniversite öğrencilerinin depreme dair farkındalıklarını incelemeyi amaçladıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada nicel yaklaşımı kullanmışlar, “Deprem Farkındalık Ölçeği”ni veri toplama aracı olarak seçtiklerini ifade etmişlerdir. Araştırma modelini tarama yöntemi olarak belirtmişlerdir. Araştırmaya eğitim fakültesinde öğrenim gören yedi farklı bölüm ve 1, 2, 3, 4. sınıfta okuyan öğretmen adaylarının katıldığını ifade etmişlerdir. Araştırmaya 227 kadın ve 87 erkek katıldığını, toplamda 314 kişi ile çalışıldığını açıklamışlardır. Araştırmanın sonucunda çalışmaya katılan öğrencilerin deprem farkındalıklarının yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Değirmenci, Y. ve arkadaşları (2019) yaptıkları çalışmada yenilenen sosyal bilgiler ders kitabının afet eğitim ve bilinci açısından incelemeyi amaçladıklarını belirtmişlerdir. Bunun için 4, 5, 6 ve 7. sınıf ders kitaplarını görsel açıdan incelemişler, bunun sonucunda 4, 5, 6. sınıf sosyal bilgiler kitabında afetlerle ilgili metin ve görsellerin insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında yer aldığını; 7. sınıfta ise

küresel bağlantılar öğrenme alanında olduğunu tespit etmişlerdir. İncelemenin sonucunda kitapta, sık görülen afetlere yer verildiğini ve bu afetlerden en çok depreme vurgu yapıldığını belirtmişlerdir.

Demirci ve Yıldırım (2015) “İstanbul’da Ortaöğretim Öğrencilerinin Deprem Bilincinin Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada ortaöğretim 11 ve 12. sınıf düzeyindeki öğrencilerin deprem bilincini belirlemeyi amaçladıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya 11 adet lise kurumunun dahil olduğunu, bu liselerde öğrenim gören 836 öğrenciye anket uygulandığını belirtmişlerdir. Araştırmanın analizinde istatistiksel yöntemler kullanıldığını, araştırmanın güvenirliğini 0,66 bulduklarını açıklamışlardır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin depremi genel hatlarıyla tanımlayabildikleri, fakat bazı kavramlarda yanlışlıklar olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada öğrencilerin %35,6 lık kısmının depremi yıkım, ölüm kavramlarıyla tarif ettiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin uygun bir öğretim programıyla deprem bilinci kazanarak mezun olmalarının sağlanması gerektiğini araştırmanın sonuçları arasında bildirmişlerdir.

Dikmenli, Y. & Gafa, İ. (2017) yaptıkları çalışmanın amacını afet kavramının ilkökul, ortaokul, lise ve lisans düzeyinde nasıl algılandığını incelemek olduğunu ve bunun için 160 kişiyle bir araştırma yaptıklarını belirtmişlerdir. Araştırma Kırşehir ilinde 2016-2017 eğitim-öğretim yılında yapılmıştır. Araştırma da nitel araştırma yöntemi uygulandığını, öğrencilere iki açık uçlu soru yöneltildiğini belirtmişlerdir. İçerik ve betimsel analiz yöntemi ile ulaştıkları sonuçta öğrencilerin çoğunun afet kavramını yanlış veya eksik anlamlandırdıklarını belirlemişlerdir.

Karakuş ve Önger (2017) afet bilinci üzerine yaptıkları çalışmaya Kütahya ili Simav ilçesinde öğrenim gören ortaokul 8. sınıf öğrencilerini dâhil etmiştir. 28 öğrenci ile yapılan araştırma da yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış, öğrencilerin sorulara verdiği cevaplar da en çok deprem kelimesini kullandıkları en az tsunami kelimesini kullandıkları analiz sonuçlarında tespit edilmiştir. Ailelerin ekonomik durumu ve eğitim düzeylerinin afet bilinci üzerinde etkili olduğu, cinsiyetin ise bu bilincin gelişmesine etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Öcal (2003) “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Eğitiminin Değerlendirilmesi” isimli çalışmada ilköğretimde sosyal bilgiler dersinin deprem farkındalığını öğretebilmesi açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu çalışmada 242

öğretmenle çalışılmış, deprem ve korunma yollarının öğretilme metotlarının soru-cevap ve anlatım olduğu bulunmuştur. Gezi-gözlem yönteminin hiç uygulanmadığı ortaya çıkmıştır. Okullarda oluşabilecek bir afet durumunda düzenli bir hazırlığın olmadığı sonucuna varılmıştır.

Özer'in (2017) afet öncesinde risk yönetiminin önemine vurgu yapmak amacıyla yaptığı bu çalışmada, kurumlar üzerine düşen görevi yaptığında afet sonrası gelişecek riskler minimum seviyeye inecektir. Anketle yapılan bu çalışmada bireyler en çok çekinilen afetin deprem olduğunu belirtmişlerdir. Afetlerde kişilerin bireysel sorumlulukları pek almadığı, yerel yönetimlerin bu durumu üstlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Özgüven (2006) afet bilincini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada yarı deneysel desen kullanmıştır. 6. Sınıf öğrencilerine uyguladığı anketlerle anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmiştir. Öğrencilere uygulama öncesi, uygulamadan iki hafta ve iki ay sonra olmak üzere 3 farklı zamanda anketler dağıtılmıştır. Uygulama öncesi çıkan sonuçla uygulama sonrası çıkan sonuçlar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Uygulama sonrası iki hafta ve iki aylık olan süreçler için pek bir fark bulunamamıştır. Bu sonuçlara istinaden böyle uygulamaların devamlı bir şekilde yapılması öğrencilerin afet bilincini artıracak araştırmacı tarafından önerilmektedir.

Sağır ve Güzelgörür (2024) yaptıkları çalışmada Kahramanmaraş depreminden sonra deprem yönetimini, okul idarecilerinin görüşlerini alarak incelediklerini ve araştırmanın amacının bu olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma 20 okul idarecisi ile yapılmış ve görüşmelerde “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanıldığı belirtilmiştir. Görüşmelerde ses kaydı tutulduğunu, ses kaydı vermek istemeyen okul idarecilerinde ise notlar alındığını ifade etmişlerdir. Çalışmada bulguların 3 temaya ayrılmış olduğu görülmektedir. Araştırmada okul idarecilerinin görüşlerine dayanarak, okulların yapımında deprem yönetmeliğine uyulduğu, daha önceden yapılan hasar tespit çalışmaları ile gerek görülen okul binalarının güçlendirildiği, okullarda bir acil plan eyleminin var olduğu sonuçlarına ulaşıldığı ifade edilmektedir.

Sarıçam ve Polat (2024) “6 Şubat Depreminden Etkilenen Bölgelerdeki Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar: Hatay İli Örneği” başlıklı çalışmalarında 6 Şubat Kahramanmaraş depreminin öğretmenler açısından oluşturduğu olumsuzlukları

incelemişlerdir. Araştırmada durum deseni çalışması kullandıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya 20 kadın ve 5 erkek öğretmen katıldığını, bunların 2'sinin anaokulu, 7'sinin ilkokul, 5'inin ortaokul ve 11'inin lise öğretmeni olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların en çok belirttiği sorunun psikolojik-sosyal sorunlar olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin okullara psikolojik danışman görevlendirilmesini istediklerini, özlük haklarının iyileştirilmesini talep ettiklerini belirtmişlerdir.

Skinner (2001) yaptığı çalışmada yedinci sınıf öğrencilerinin deprem konusunda kavram yanlışlarını belirlemek istemiştir. Veri toplama ve analiz sürecinde harita, röportaj ve sınıf materyallerini kullanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrenme esnasında kullanılan materyallerin, öğrenciler de kavram yanlışlarına sebep olabileceğini belirtmiştir.

Türksoy ve arkadaşları (2023) “Deprem Nedeniyle Nakil Gelen Öğrencilerin Sınıflarına Kabul Durumlarının Belirlenmesi” adlı araştırmalarında 2023 yılında yaşanan deprem dolayısıyla başka okullara nakil giden öğrencilerin, gitmiş olduğu sınıflara kabul durumunu incelenmesi olarak araştırmanın amacını belirtmişlerdir. Araştırmada nitel çalıştıklarını ve araştırmaya sınıfında depremzede öğrenci bulunan 40 sınıf öğretmenin katıldığını ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin seçiminde ölçüt örnekleme yöntemi kullandıklarını, bu yöntemle göre de kriterlerini 2022-2023 yılında sınıf öğretmeni olarak görev yapmak ve sınıfında depremi yaşamış öğrenci bulunması olarak belirlediklerini ifade etmişlerdir. Böylece ilkokul öğrencilerinin depremten sonra nakil gelen öğrencilere tepkilerinin nasıl olduğunu belirleyebileceklerini araştırmada belirtmişlerdir. Öğretmenlerle çevrimiçi görüşmeler yaptıklarını ve görüşmelerde yapılandırılmış görüşme formu kullandıklarını ifade etmişlerdir. Verileri analiz etmek için betimsel analiz yönteminin kullanıldığını belirtmişlerdir. Çalışmada bulguların analizinde ana tema ve kodlar kullanıldığını belirtmişlerdir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin depremzede öğrencilere pozitif yaklaşımlarıyla, öğrencilerin bu durumu en az zararla atlatacağının düşünüldüğü belirtilmektedir.

Yenilmez (2023) “Deprem ve Göç İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme” adlı makalesinde 6 Şubat 2023 günü Kahramanmaraş merkezli meydana gelen deprem sonrasında, deprem ve zorunlu göç ilişkisini incelemiştir. 7,8 ve 7,5 şiddetindeki

depremlerin ard arda olması, artçı depremlerin etkisinin uzun sürmesi, depremin Kahramanmaraş ve çevre illeri etkilemesiyle binlerce insanın yaşadığı çevreden ayrıldığını belirtmiştir. Depremler sonucunda oluşan zorunlu göçle 1 Mart 2023 tarihinden itibaren yaklaşık 2,7 milyon vatandaşın yer değiştirdiğini bildirmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma deseninde oluşturulmuştur. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni seçilmiştir. Bu desenin seçilmesinde, araştırmanın içeriğine ve araştırmada doğru sonuçlara ulaşmada kullanılabilecek en uygun desenin bu olması etkili olmuştur.

Fenomenoloji “olgu bilim” olarak da adlandırılmaktadır. Olayların varlığını tanımlama ve inceleme süreci olan fenomenoloji, “gerçek nedir?” sorusuna cevap aramaktadır (Baş & Akturan, 2013). Bu araştırmada daha derinlemesine bilgiler elde edebilmek ve insanların gerçek düşüncelerine ulaşabilmek için fenomenoloji deseni seçilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremi yaşamış, Kadirli (Osmaniye) ilçesinde ikamet eden 25 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya rastgele ve gönüllü olarak 7 ve 8. sınıf öğrencileri seçilmiştir. Öğrenciler depremde okulları hasar aldığı için kendi binalarındaki hasarlar giderilene kadar geçici süreliğine başka bir ilkokul kurumunun binasında sabah ortaokullar, öğleden sonra ilkokullar olarak derslerine devam etmektedirler. Bu ortaokulun seçilmesinde okul binasının değişmiş ve değişiklikten öğrencilerin etkilenmiş olması da etkili olmuştur.

Araştırma grubu oluşturulurken önceden belirlenmiş kriterleri taşıması gerekmektedir. Bu amaçla ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemi ile araştırmanın amacına uygun kişiler seçilmiştir. Önceden belirlenen kriterler şunlardır:

- 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremi yaşamış olmak,
- Seçilen ortaokul kurumunda öğrenim görüyor olmak,
- 7 veya 8. sınıf öğrencisi olmak.

Araştırmaya katılan öğrencilere 1’den 25’e kadar (Ö1, Ö2,.....Ö25) numaralandırma verilmiştir. Katılımcılar cinsiyet, sınıf düzeyi, okul hasar durumu, ev hasar durumu, depremden sonra yaşanan yer, psikolojik destek alma durumuna göre tablo halinde sınıflandırılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2:
Katılımcıların Demografik Özellikleri

KATILIMCILARIN	NİTELİKLERİ	N	%
Cinsiyet	Kız	19	%76
	Erkek	6	%24
Sınıfı	7	11	%44
	8	14	%56
Ev Hasar Durumu	Hasarsız	10	%40
	Az Hasarlı	9	%36
	Orta Hasarlı	5	%20
	Ağır Hasarlı	1	%4
Okul Hasar Durumu	Orta Hasarlı	24	%96
	Ağır Hasarlı	1	%4
Depremden Sonra Yaşanılan Yer	Akraba	11	%44
	Taşınma	2	%8
	Aynı Ev	12	%48
Psikolojik Destek Alma	Evet	0	%0
	Hayır	25	%100

Katılımcı öğrencilerin 6’sı erkek, 19’u kızdır. Öğrencilerin 14’ü 8. sınıf, 11’i de 7. sınıftan çalışmaya katılmıştır. Katılımcı öğrenciler deprem zamanında yaşadıkları evlerini 9’u az hasarlı, 5 tanesi orta hasarlı, 1’i ağır hasarlı, 10 kişisi de hasarsız olarak belirtmişlerdir. 24 öğrenci ise depremde önce aynı okulda olup, depremde okulları hasar aldığı için orta hasarlı olarak işaretlemişlerdir. 1 öğrenci başka şehirden geldiğini, oradaki okulunun ağır hasarlı olduğunu belirtmiştir. 25 öğrencinin hepsi şu an başka bir resmi okulun binasını ortak olarak kullanmaktadırlar.

“Depremden sonra nerede yaşadınız?” sorusuna 11 kişi akrabalarının yanında bir süre kaldıklarını, 2 kişi yeni bir eve taşındıklarını, 12 kişi de aynı evlerinde yaşamaya devam ettiklerini belirtmişlerdir.

“Depremden sonra psikolojik yardım aldınız mı?” sorusuna 25 öğrencinin hepsi “Hayır” cevabını vermiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Osmaniye ili Kadirli ilçesinde öğrenim gören resmi bir ortaokul kurumuna giden 7 ve 8. sınıf öğrencileri ile yapılan bu çalışmada, öğrencilerin deprem ve doğal afetlere dair bilinçleri, farkındalıkları araştırılmak istenmiştir. Bu amaçla veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırma için hazırlanan bu formda özel bilgiler (kimlik, ad, soyadı vb.) sorulmamıştır. Araştırma için gerekli olan cinsiyet, sınıf düzeyi, depremde okullarının ve evlerinin hasar görme durumu, depremden sonra nerede yaşadıkları, psikolojik yardım alma ihtiyacı gibi araştırmanın amacına uygun sorular sorulmuştur.

Bu form ile öğrencilerin kişisel özellik ve verdikleri cevapların tutarlılığının analiz edilmesi amaçlanmıştır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırma için derinlemesine bilgi toplamayı sağlar. Bu form araştırmacının hazırladığı soruların yanı sıra görüşme esnasında verilen yanıtlara göre tekrar soru sorulmasına izin verir. Esnekliğe ve derinliğe olanak sağladığı için nitel araştırmalar da sıklıkla tercih edilir (Aronson,1996).

Yarı yapılandırılmış görüşme formlarının genel özellikleri;

- Ana soruların etrafında gelişen yeni konulara da odaklanılmasına izin verir.
- Yeni sorular eklenebilir veya sorular daha da derinleştirilebilir.
- Katılımcıların duygularını, düşüncelerini açık bir şekilde ifade etmesine olanak sağlar.
- Nitelikli ve kapsamlı veriler elde edilir (Creswell, 2014).

Araştırma için öncelikle ilgili literatürden de yararlanılarak 13 adet soru hazırlanmıştır. Soruların araştırmanın amacına ve katılımcıların düzeyine uygun olup olmadığı ile ilgili olarak bir rehber öğretmen ve bir öğretim üyesinden uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda aynı amaca yönelik sorular birleştirilerek

soru sayısı ona düşürülmüş ve sorular da sonda soruları ile desteklenmiştir. Görüşme esnasında esnek davranılmış, kısıtlayıcı sorulardan kaçınılmıştır. Sorular genel olarak deprem ve afet bilincini ölçecek nitelikte sorulardır. Soruların içeriğinde depremin çağrıştırdıkları, öğrencilerin deprem anında ve sonrasında yaşamış oldukları deneyimler ve depremin afet bilincine etkisi sorularak öğrencilerin davranış, duygu ve düşünceleri incelenmek istenmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecine ilk önce çalışmanın yapılacağı ortaokul müdürlüğüne gidilerek gerekli açıklamalar yapılmış ve araştırmanın içeriğinden bahsedilmiştir. Daha sonra okul idaresinin yönlendirdiği rehber öğretmenin eşliğinde 7 ve 8. sınıftaki öğrencilerle görüşülmüş, öğrencilere çalışmanın içeriğinden bahsedilmiş, tamamen gönüllük esasına dayalı olduğu açıkça anlatılmıştır. Araştırmadan istenildiği zaman çıkabilecekleri konusunda bilgilendirilmişlerdir. Araştırmaya katılmayı isteyen öğrencilere “Bilgilendirilmiş Onam Formu” dağıtılmıştır. Bu form ile öğrenciler reşit olmadığı için hem kendileri hem de aileleri yapılacak çalışma hakkında bilgilendirilmiştir. Formda araştırmanın amacı, gizlilik ve gönüllülük esaslarına göre hareket edileceği belirtilmiştir. Araştırmanın herhangi bir anında açıklama yapılmaksızın çekilebileceği, bunun hiçbir sorumluluğunun olmadığı dağıtılan formda açıkça yazmaktadır.

Araştırmaya gönüllü katılım sağlayan öğrencilere, velilerine bu formu imzalatıp, araştırmacıya geri iade etmeleri gerektiği söylenmiştir. Velilerin, akıllarına takılan her soru için veya bilgi almak için formda yazılı olan araştırmacıya ait iletişim bilgilerinden ulaşabilecekleri öğrencilere bildirilmiştir.

Dağıtılan bu formu belirlenen tarihte getiren ve velilerinden onay alan öğrencilerle bireysel görüşmeler yapılmış, önce “Kişisel Bilgi Formu” nu doldurmaları istenmiştir. Ardından “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” na geçilip, soruları içtenlikle cevaplamaları sağlanmıştır. Görüşmeler yüz yüze yapılmış, öğrenciler ses kaydında kendilerini rahat hissetmediklerini belirttikleri için ses kaydı yapılmamış, boş bir kâğıda kendi el yazıları ile yazmaları sağlanmıştır. Böylelikle ses kaydı olmasa bile, her öğrenciye “kendi el yazısıyla” yazdırılarak araştırmanın inanırılığını ve güvenilirliğini etkilememesi amaçlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin yorumlanmasında ve analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi; metin, görüntü, konuşma gibi iletişimsel araçların sistematik ve nesnel bir şekilde incelenmesini sağlayan yöntemdir. Bu yöntem nicel ve nitel analizler de sıklıkla kullanılır (Bilgin, 2006).

İçerik analizi, belirli kurallar çerçevesinde yapılır ve araştırmacının öznel yargılarından soyutlanarak objektif sonuçlar elde edilmeye çalışılır (Yıldırım & Şimşek, 2011).

Verilerin analizinde Braun ve Clarke'nin (2006) belirlemiş olduğu aşamalar dikkate alınmıştır. Bu kapsamda yapılan işlemler sırasıyla:

1. Verilerin tanınması: Öğrencilerin kendi el yazısıyla yazmış olduğu kâğıtlar tek tek okunarak ve gerekli olan durumlarda tekrar tekrar okunarak araştırmanın amacı ile ilgili olan yerler işaretlenmiştir. Bu süreçte öğrencilerin kullandığı kelimeler, tekrar eden duygular ve olaylara yükledikleri anlamlar fark edilmiştir.

2. Başlangıç kodlarının oluşturulması: İşaretlenen kısımlardan ortak anlam çıkan kelime veya kelime grupları birer kod olarak belirlenmiştir. Ayrıca diğerlerinden farklı bulunan görüşlere de kodlar verilmiştir (Creswell, 1998). Bu kodlar öğrenci söylemlerinden ortaya çıkan duygu, davranış ve düşüncelerine göre oluşturulmuştur. Elde edilen veriler nitel araştırma konusunda uzman biriyle paylaşılmış onunda kodlar oluşturması istenmiştir. Bu sürecin sonunda uzman kişi ile araştırmacı arasında çıkan görüş ayrılıkları belirlenmiş, kodlar yenilenmiştir.

3. Temaların belirlenmesi: Daha önce belirlenen kodlar benzerliklerine göre gruplandırılmıştır. Bu gruplar anlamlı başlıklar altında toplanmıştır. Her tema öğrencilerin ortak söylemleri üzerine oluşturulmuştur.

4. Temaların gözden geçirilmesi: Üçüncü adımda ortaya çıkan temaların yeterince veriyle desteklenip desteklenmediği bu aşamada belirlenmeye çalışılmıştır. Bu aşamada şu sorular sorulmuştur:

- Temalar tutarlı ve mantıklı mı?
- Veriler birbirini desteklemekte midir?
- Bir tema oluşturmak için yeterince verim var mı?

- Başka temalar oluşturmam gerekiyor mu?

Uzman görüşü de alınarak temaların, kodlara uygunluğu tespit edilmiştir. Örneğin; “Okulun Aldığı Önlemler” kategorisi “Eğitim Hayatına Etkisi” teması altındayken, daha sonra bu temaya uygun olmadığı görülmüş ve “Deprem Sonrası Alınan Önlemler” temasına kaydırılmıştır.

5. Temaların tanımlanması: Bu aşamada artık temalar netleştirilmiştir ve ikinci düzey kodlama yapılmıştır. Uzman eşliğinde yapılan kodlamalara bu aşama da kategoriler de eklenmiştir ve son hali oluşturulmuştur.

6. Yazma/raporlaştırma: Araştırmacı ve uzman kişi son olarak tekrar ayrı ayrı kodlamış ve görüş birliği sağlanmıştır. Bu aşama sonucunda elde edilen kodlara “zarar veren” ve “panik olmama” verilebilir. Kodlama işlemi bittikten sonra elde edilen verilerden kategoriler oluşturulmuş ve analiz sürecine geçilerek bulgulara ulaşılmıştır.

3.6. İnanırlık, Tutarlılık ve Teyit Edilebilirlik

Nitel araştırmalar da inanırlık, araştırma bulgularının ne derece öğrenci görüşlerini yansıttığını göstermektedir. Bu nedenle araştırma sürecinde öğrenci ifadeleri doğrudan alıntı yapılarak ve araştırmacının öznel yargılarından bağımsız şekilde değerlendirilmiştir. Gerekli olan durumlar da katılımcı öğrencilerle tekrar görüşülüp, görüşmeciyi doğrulaması yapılarak “inanırlık” artırılmıştır.

Güvenirlik kavramının nitel araştırmalardaki alternatif karşılığı “tutarlılık” (Lincoln & Guba, 1985) dışarıdan bir uzman görüşü alınarak sağlanmıştır. Biri rehber öğretmen, diğeri öğretim üyesi olan iki kişi araştırma sürecinde veri araçlarının hazırlanması ve analiz sürecinde kod ve kategorilerin oluşturulması ve tutarlılığın tespitine katkı sağlamıştır.

Teyit edilebilirlik ise araştırmacının kendi yorumları yerine verilerle ulaşılan bulgularla açıklanmasını ifade eder. Bunun için kişisel yargılardan uzak durulmuş, eldeki verilere dayalı yorumlar yapılmıştır. Böylece dışarıdan başka bir uzman da aynı sonuçlara ulaşabilecektir (Creswell, 2013).

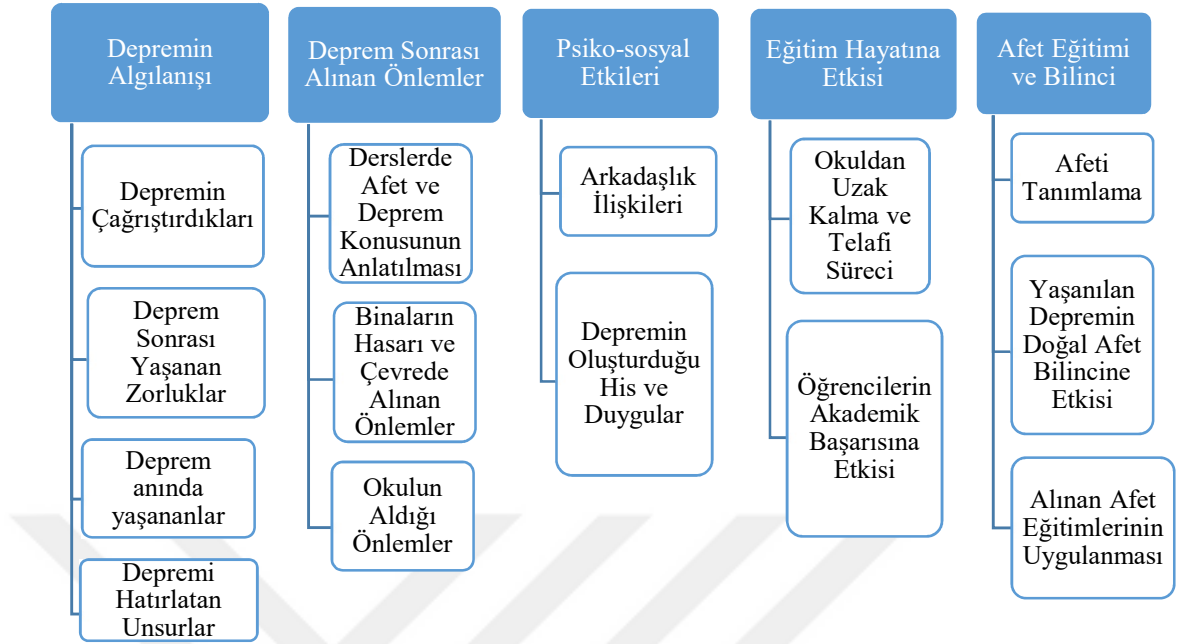
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Ortaokul öğrencilerinin depremden etkilenme durumlarını, doğal afet bilinçlerini incelemek amacıyla yapılan bu araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Verilerin analizleri sonucunda çıkan bulgulardan kodlar oluşturulmuş, kodlardan da kategoriler ve temalar elde edilmiştir. Bulguları daha açıklayıcı hale getirmek için katılımcıların sözlerinden doğrudan alıntı yapılmıştır.

“Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu”nun analizi sonucunda çıkan kodlar, kategori ve temaların şekillerle gösterimiyle sunulmuştur. Görüşme formunun analizi sonucunda temalar “Depremi Algılanışı”, “Deprem Sonrası Alınan Önlemler”, “Eğitim Hayatına Etkisi”, “Psiko-sosyal Etkileri”, “Afet Eğitimi ve Bilinci” olarak ayrılmıştır. Kategoriler ise “Depremi Çağrıştırdıkları”, “Deprem Sonrası Yaşanan Zorluklar”, “Deprem Anında Yaşananlar”, “Depremi Hatırlatan Unsurlar”, “Derslerde Afet ve Deprem Konusunun Anlatılması”, “Binaların Hasarı ve Çevrede Alınan Önlemler”, Okulun Aldığı Önlemler”, “Arkadaşlık İlişkileri”, “Depremi Oluşturduğu His ve Duygular”, “Okuldan Uzak Kalma ve Telafi Süreci”, “Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi”, “Afeti Tanımlama”, “Yaşanılan Depremi Doğal Afet Bilincine Etkisi”, “Alınan Afet Eğitimlerinin Uygulanması” olarak ayrılmıştır. Şekil 2’de bu tema ve kategoriler sunulmuştur.

Şekil 2:
Tema ve Kategoriler

Yukarıdaki şekil 2’de 5 tema ve bu temalara ait 14 kategori oluşturulmuştur. Kategoriler oluşturulurken içerik analizi yöntemi ile elde edilen kodlardan faydalanılmıştır. Kategorilerin birleşmesiyle de temalar oluşturulmuştur.

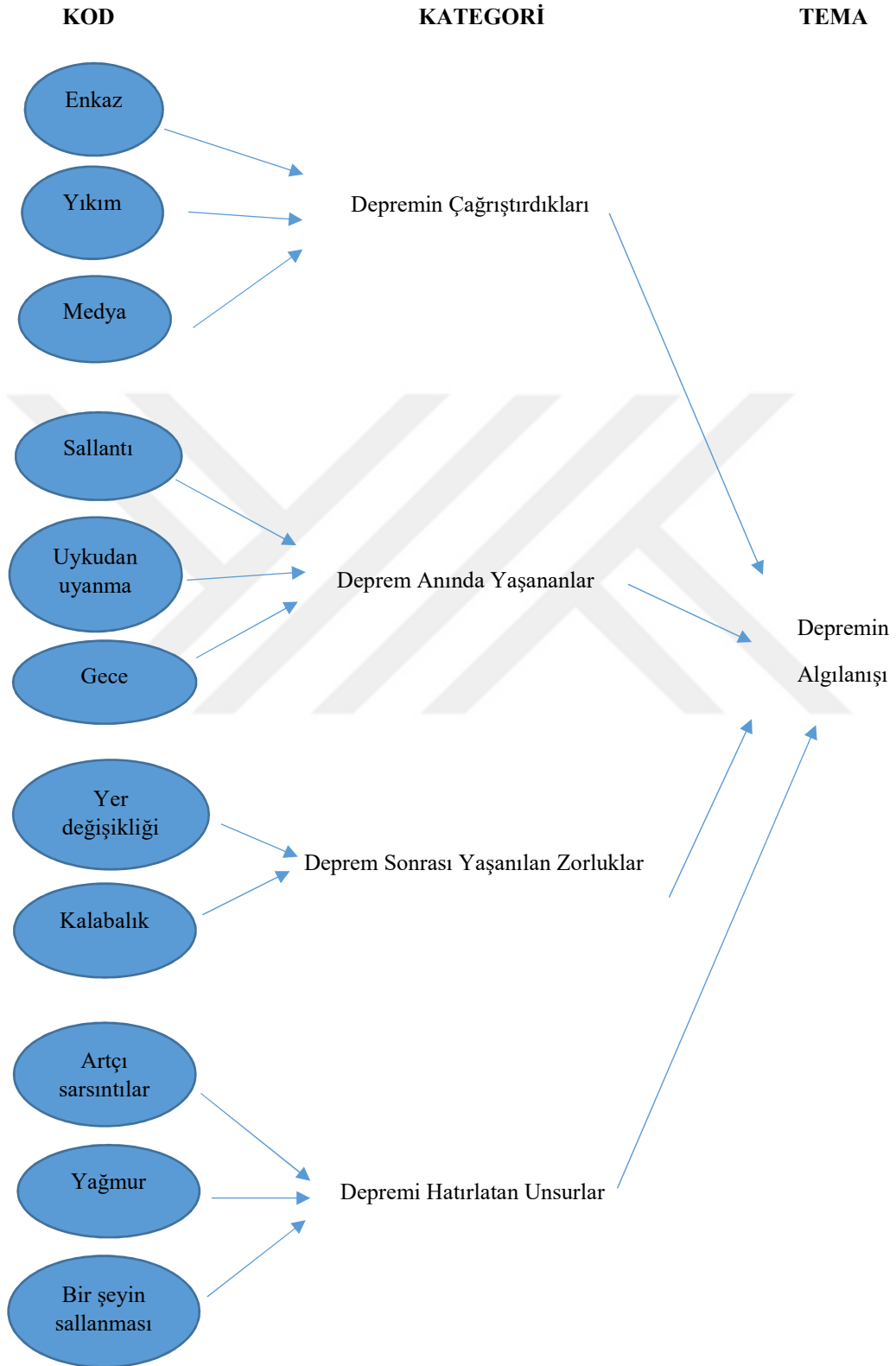
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Birinci alt problem olarak “Deprem ortaokul öğrencileri tarafından nasıl algılanmaktadır?” sorusu belirlenmiştir. Bu alt problemin kategori ve temaları aşağıda şekillerle birlikte sunulmuştur.

4.1.1. Deprem Algılanışı Teması ve Kategorileri

“Deprem Algılanışı” temasının bulguları ve kategorileri Şekil 3’te gösterilmiştir. Kategorilere ait bulgular başlıklar halinde yazılarak ve öğrencilerin cevaplarından doğrudan alıntı yapılarak analiz sonuçları desteklenmiştir.

Şekil 3:
Deprem Algılanışı Temasına Ait Kod ve Kategoriler

Öğrencilerin verdiği cevapların analizi ile depremle ilgili algıları, deprem anında yaşadıkları, depremin çağrıştırdıklarına ait “Depremi Algılanışı” teması oluşturulmuştur. Bu tema “Depremi Çağrıştırdıkları”, “Deprem Anında Yaşananlar”, “Depremi Hatırlatan Unsurlar”, “Deprem Sonrası Yaşanan Zorluklar” kategorilerine ayrılmıştır.

Depremi Çağrıştırdıkları Kategorisine Ait Bulgular

Öğrenciler deprem denince akıllarına ilk gelen şeylerin toplu ölüm, yıkım, sarsıntı, korku olduğunu ifade etmişlerdir. Depremi bu şekilde algılamaların da o gece yaşanan sarsıntının büyüklüğünün, çevrede meydana gelen hasarların, televizyon, telefon gibi iletişim araçlarından edindikleri bilgilerin etkili olduğu görülmektedir.

Deprem bana bisküviyi çağrıştırıyor. Sebebine gelirsek depremden sonra arabada yediğim bisküvi ve haberlere çıkan bir amca vardı. O amcaya çok üzülmuştüm. Amca elindeki bisküviyi enkaz altında kalan çocuğuna almıştı ve onun için ağlıyordu. Belki saçma ama o amcayı gördüğümde ağlamak istiyorum ve çok üzülüyorum (Ö24).

Deprem denince aklıma yıkım ve çok derin bir korku geliyor (Ö1).

O gece en şiddetlendiği zaman dolabın nerdeyse üzerimize düşecek kadar sallandığı zaman uyandım. İlk başta ne olduğunu anlamıyordum sonra nerdeyse evin yıkılmasını bekledim. Deprem bana korku ve yıkımı çağrıştırıyor. Deprem anında atlamak bile mantıklı geliyordu.(Ö25).

Yerin sarsılması, yıkım, ölüm vb. şeyler (Ö11).

Öğrencilerden biri ise depremin çağrıştırdığını doğal afet olarak tanımlamıştır (Ö3).

Deprem Anında Yaşananlar Kategorisine Ait Bulgular

Öğrenciler genel olarak deprem anında sallantıyla uyanma, çağırma, korkma tepkileri verdiklerini ifade etmişlerdir. Bu kategoride deprem yaşantılarından elde edilen veriler doğrudan alıntı cümleler ile örneklenmiştir.

Ben deprem olduğu zaman çok korktum. Büyük bir sarsıntıyla uyandım ve deprem bitince korkudan sanırım biraz titremeye başladım. Sonra ailemle beraber aşağıya indik, yağmur yağıyordu. Neredeyse tüm Kadirli aşağıya inmişti (Ö22).

Deprem gecesi uyumadan önce içimde kötü bir his vardı ve uyuyamıyordum. En sonunda uyuyabildiğimde gece bir arar kalktım ve ışığı yaktım. Kendi kendime nedenini sorguladığımda içimden bir ses lazım olacağını, bu şekil ışık açık uyumam gerektiğini söyledi, bende sonra geçip yattım. Sonra depremden 5-6 saniye önce uyandım ve içimdeki ses “sakin ol!” dedi. Sonra ailemi çağırdım. Ailem gelmeden önce soğukkanlı olan ben, onlar gelince korkmaya başladım (Ö16).

Deprem anında uyuyordum. Sonra uyandım ve yan tarafımdaki yatakta uyuyan kardeşimi çağırdım ve annem ile babamın uyuduğu odaya koştuk. Deprem sırasında 4 aylık olan kardeşim ağlıyordu. Deprem bittikten sonra annem, babam, ben ve iki kardeşim aşağıya inip arabaya bindik. Sabaha kadar arabada kaldık ve sabah olduktan sonra Sumbas'ta yaşayan dayımlara gittik kahvaltı yapmak için. Kahvaltı yaptıktan sonra öğlen olan depreme yakalandık. Bu depremden sonra da arabada kaldık ve anneannemgile gittik. Mart ayına kadar anneannemgilde kaldık ve daha sonra kendi evimize geçtik (Ö23).

Evimiz şiddetli bir şekilde sallandı. Deprem durur durmaz annem yanıma geldi. Üstümüze mont alıp çıktık. 8. katta oturduğumuz için biraz uzun sürdü. İndik, her yerde insanlar vardı. Her yerde araba sesleri, herkes birbirini aramıştı. Telefonlarla zar zor birine ulaşıyorduk. Hepimiz arabada kaldık o gün (Ö17).

Çok şiddetli bir şekilde sallanarak uyandık. Hemen ailemle birlikte kapı altına koştuk. 2 dk boyunca orada bekledik. Deprem bitmişti ama artçılar devam ediyordu. Hemen binayı terk edip arabaya sığındık (Ö19).

Annemin sesiyle uyandım. Daha sonrasında deprem hafifleyince salona geçtim. Orda ablam, annem ve babam vardı. Sonrasında arabaya geçtik, köye gittik (Ö20).

Ö1 numaralı katılımcı ise deprem anında hiç hareket edemediğini, felçli gibi olduğunu belirtmiştir. Bu durum öğrencilerin deprem anında paniklediklerini, korku ve kaygının etkisiyle nasıl hareket edeceklerini bile o an fark edemediklerini göstermektedir.

Deprem Sonrası Yaşanılan Zorluklar Kategorisine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan öğrenciler genel olarak ders çalışacak ortam bulamamaktan ve derslerin aksamasından, apartmanda yaşayanların deprem anında yıkılacak korkusundan, kalabalıkla yaşamaktan dolayı zorluk çekmişlerdir. Öğrenciler depremden sonra ev değiştirmiş, bir akrabasının yanında bir süre kalmışlardır. Tekrar eve dönünce deprem olacak korkusu hakimdir.

Başka bir akrabamızda ailecek kaldık. Bize daha güvenli geldi. Ne kadar kendi evimi özlesem de apartmanda kalma düşüncesi arttı depremler yüzünden korkutucuydu (Ö5).

Ödevlerim aksadı ve bu beni çok üzdü. Başka bir zorluk yaşamadık çok şükür. Önce korktuğumuz için akrabamızın 2 katlı evine bir komşumuzu da alarak geçtik. Evi yaptıktan sonra evimize geçtik (Ö2).

Anneannemgilin evinde teyzemlerle birlikte yaşadık. Bir buçuk ay okula gidemedik ve üstelik okulumuz orta hasarlı olduğu için okulumuza başka okulda sabahçı-öğlenci olarak başladık (Ö3).

8. katta idik. Ondan sonra korkup anneannemin müstakil evinde kaldık. 8.kat evimizde çok çatlak var ama yine de kalıyoruz (Ö13).

Okulumuz hasarlı olduğu için okul değiştirdik. O okulda da sıkıntılar oldu. Okulda misafir olduğumuz için sıkıntılar yaşadık, sınıfın kapısının kolu bile çıksa suç bize atılıyordu (Ö17).

Evimizde hasar olmadığı için orda yaşamaya devam ettik. Şehirde binalar olduğu için korktuk ve köye gittik. Orada akrabalarımız olduğu için biraz sıkıntı yaşadık (Ö20).

Evi hasar almayan öğrenciler ise kendi evlerinde yaşamaya devam ettiklerini, bu yüzden pek zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir (Ö4, Ö6).

Depremi Hatırlatan Unsurlar Kategorisine Ait Bulgular

Katılımcı öğrenciler depremi en çok bir şey sallandığında, artçı sarsıntılar olduğunda, yağmur yağdığında ve geceleri hava karardığında hatırladıklarını ifade etmişlerdir. Deprem olduğu gün yağın yağmurla normalde yağın yağmurun depremi hatırlattığı görülmüştür.

Deprem en çok aklıma evde yalnız kaldığım zaman, yağmur yağdığında geliyor (Ö23).

Artçı sarsıntılar olduğu zaman aklıma geliyor. (Ö22).

Deprem yağmurlu zamanlar ve geceleri aklıma geliyor. Yatarken sallanıyormuş gibi hissediyorum, kalkıp lambayı kontrol ediyorum (Ö25).

Deprem genelde geceleri aklıma geliyor. Çünkü yaşadığım 3 depremin 2 si akşam saatlerinde oldu (Ö1).

Öğrenci görüşlerinden birinde ise duyduğu yüksek seslerden etkilendiği, bunu aynı depremin başladığı anda ki sese benzettiğini belirtmiştir.

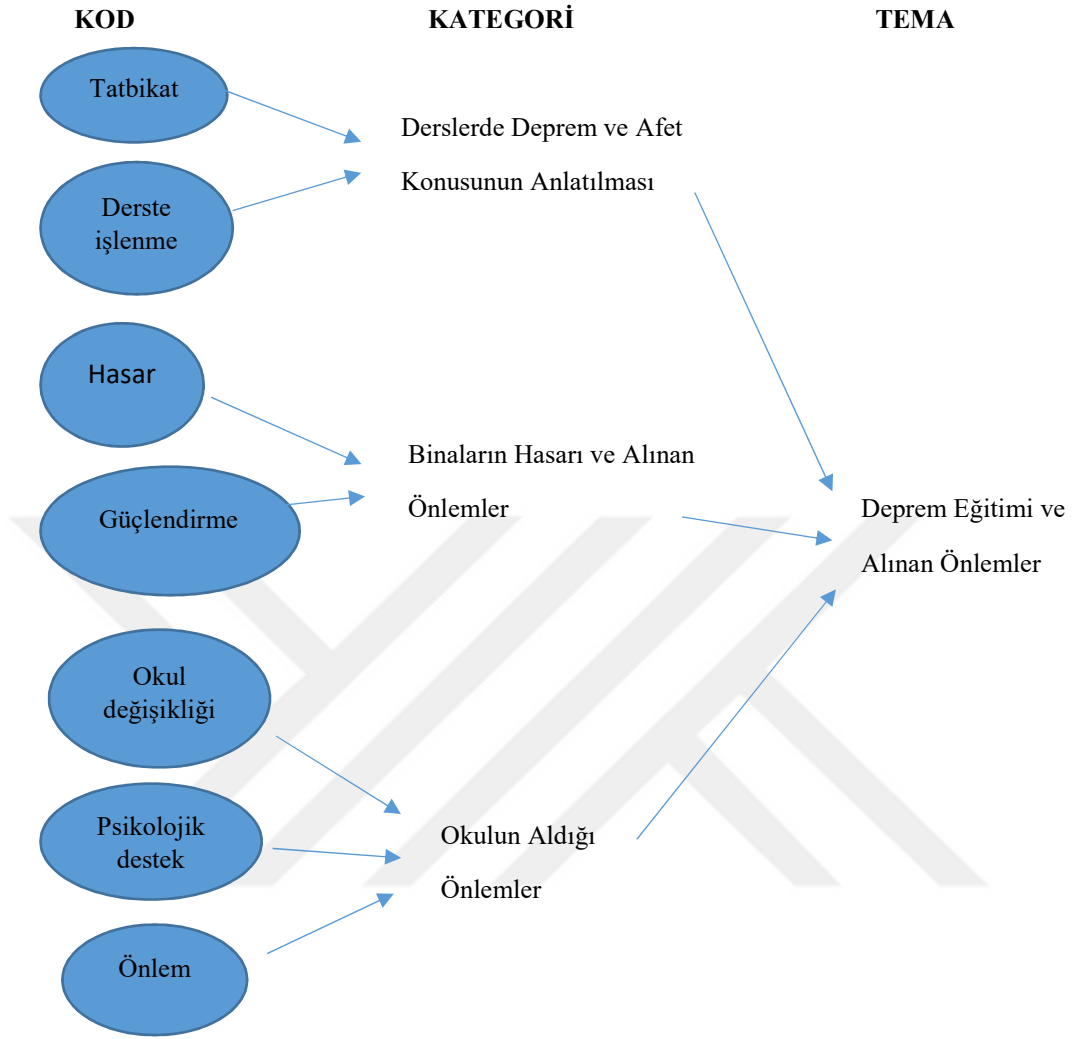
Çevremde büyük bir gürültü duyduğum zaman aklıma hemen depremdeki sarsıntı başlamadan önce gelen ses geliyor ve endişeleniyorum (Ö20).

4.1.2. Deprem Sonrası Alınan Önlemler Teması ve Kategorileri

Deprem Sonrası Alınan Önlemler temasının kategorileri, çıkan analiz sonucunda 3 kategoriye ayrılmıştır. Şekil 4'te bu kategoriler sunulmuştur.

Şekil 4:

Deprem Sonrası Alınan Önlemler Temasına Ait Kod ve Kategoriler

Derslerde Afet ve Deprem Konusunun Anlatılması

Öğrencilerin çoğu deprem ve afet konusunun, depremden sonra okulun açıldığı ilk zamanlarda depremde yaşadıklarını anlatma şeklinde geçtiğini, bununla ilgili kapsamlı bir ders anlatımının olmadığını belirttiler.

Öğretmenlerimiz bize yaşadıklarını anlatmadı ama biz onlara anlattık (Ö23).

Öğretmenlerimizin bazıları durumun normal olduğunu, bazı yerlerde (Maraş gibi) daha kötü hasarlar oluştuğunu söylediler (Ö24).

Sınıf öğretmenlerimizle ilk derslerde deprem anılarımızı anlattık, dertleştik bu kadar (Ö25).

Evet, tatbikat yapıldı ama derste çok işlenmedi (Ö2).

Katılımcı öğrencilerden birkaçı depremden önce yapılan tatbikatlardan bahsetmiştir. Bu tatbikatların önemli olduğunu ve daha fazla üzerinde durulması gerektiğini belirtmişlerdir. Başka bir öğrenci ise afetlerle ilgili konu anlatımının olmadığını söylemiştir.

Okulda pek aktivite yapmasak da daha önceler de tatbikatlar yapılmıştı. Bunların artırılması gerektiğini ve önemli olduğunu düşünüyorum (Ö5).

Afetlerle ilgili okulumuzda “Çök-kapan-tutun” hareketi ile tatbikat yapıldı. Afet konuları ile ilgili derslerde bir şey öğretilmedi (Ö8).

Okulda tatbikat yaptık. 5. sınıfta sosyal bilgiler de işlemiştik (Ö16).

Binaların Hasarı ve Alınan Önlemler

Cevaplardan çıkan ortak bulgular çevrede çok fazla hasarın olmadığı, oluşan hasarların da onarılarak güçlendirme yapıldığı şeklinde olmuştur.

Çevremden anneannemgilin orda mahalledeki cami yıkıldı, cami kapandı, yapılması uzun sürdü, 1 yıl sonra yapıldı. Birde eski bir bina yıkılmıştı. Hala yıkık bina. Market yıkıldı okulumuzun oradaki market. Çevremizde önlem bir tek yıkılan caminin çevresine şeritler çekmişlerdi, üstü kapatıldı caminin. Polisler geziyordu sürekli (Ö17).

Evimizin ilerisindeki bina orta hasar aldı. Güçlendirme yapıldı. Daha sağlam oldu (Ö20).

Özellikle okulum orta hasarlı olmasına rağmen büyük çatlaklar dikkatimi çekmişti. Bizim binada ev sahibi binayı sıvayla güçlendirmişti (Ö19).

Bizim evin ilerisindeki bir site ağır hasar aldı. Bu depremden sonra bu sitenin 2 tanesini hala yıkmadılar. Bu çok tehlikeli bir durum. Ben olsam çok kısa bir sürede hepsini yıkardım. Çünkü insanların hayatı çok önemli (Ö22).

Okulun Aldığı Önlemler

Katılımcılar eski okullarının depremde hasar aldığından ve yeni okulları yapılına kadar ilkokullarla aynı binayı paylaştıklarından bahsetmişlerdir. Bunu ise eski okulun hasarlı olmasından ötürü bir önlem alınması olarak ifade etmişlerdir. Okul idarecilerinin ise depremle ilgili öğrencileri bilgilendirdiklerini belirtmişlerdir.

Merdivenimiz hasar aldığı için bizi bir süreliğine başka bir okula aldılar. Bize verdikleri okulda pek rahat edemedik... Sonra merdivene güçlendirme yapıldı, okulumuza geri döndük ve o süreç içinde tabiki konuşmalar yapıldı ama psikolojik olarak açıkçası beni rahatlatmadı (Ö2).

Okulumuz da çok fazla önlem alındığı söylenemez (Ö23).

Depremden sonra önlem olarak başka bir okula geçtik (Ö25).

Okulumuz da kolonlara destek yapıldı, merdivenleri düzelttiler ve bizde o sırada başka okula geçtik. Bir süreliğine eğitime öyle devam ettik (Ö3).

Okulumuzda birçok önlem alındı. Birçok güçlendirme çalışması yapıldı. Okulumuzun güvenli olduğunu düşünüyorum. Psikolojik destek verilip verilmediğini ya da alan olup olmadığını bilmiyorum ama ben almadım (Ö5).

Depremden sonra okul değiştirdim. Antep'deki okulda ciddi hasar aldığı için başka bir okulda devam ettik (Ö10).

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

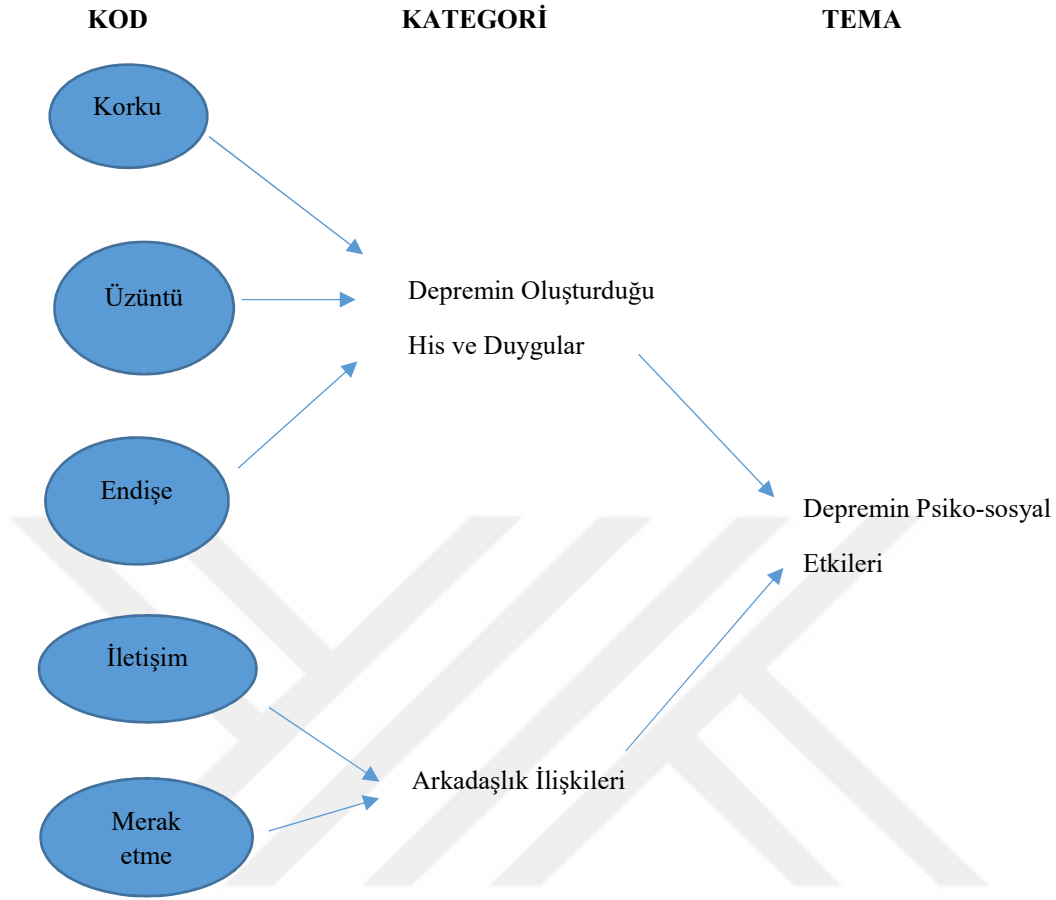
Araştırmada ikinci alt problem olarak “Kahramanmaraş merkezli deprem Kadirli'deki (Osmaniye) ortaokul öğrencilerinin yaşantılarını nasıl etkilemiştir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin 2 tema ve 4 kategori aşağıda şekillerle sunulmuştur.

4.2.1. Depremin Psiko-sosyal Etkileri Teması ve Kategorileri

Deprem yaşantısının öğrencilerde korku, kaygı gibi olumsuz duygular oluşturduğu ve depremin ardından taşınma, başka bir yerde kalma gibi durumların ise arkadaşlarından uzaklaşmalarına sebep olduğunu belirtmişlerdir. Bu temaya ait kategoriler ise “Depremin Oluşturduğu His ve Duygular” ve “Arkadaşlık İlişkileri” olarak iki başlık halinde açıklanmış ve Şekil 5'te sunulmuştur.

Şekil 5:

Deprem Psiko-sosyal Etkileri Temasına Ait Kod ve Kategoriler

Deprem Oluşturduğu His ve Duygular Kategorisi

Öğrencilerin cevaplarının analizinde en çok korku, üzüntü ve endişe kelimelerinin geçtiği görülmüştür. Deprem yaşantısının oluşturduğu bu tepkiler kişilikleri üzerinde olumsuz duygulara yol açmıştır.

Deprem bana yıkılan evleri, enkaz altında kalan insanları, haberlerdeki üzüntüleri hissettiriyor (Ö17).

Yıkımı, korkuyu hissettiriyor (Ö18).

Deprem bana hissettirdikleri gereksiz korku ve deprem anında gelen panik (Ö8).

Depremde sadece diğer insanlar için üzuldüm (Ö19).

Bana hissettirdikleri korku, endişe, üzüntü hissediyorum (Ö20).

Korku, endişe ve ölüm hissettiriyor (Ö7).

Korku hissettirdi. Depremde çok korkutucu bir uğultu var (Ö13).

Arkadaşlık İlişkileri Kategorisi

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları analiz edildiğinde arkadaşları ile depremin ilk zamanları iletişim kurmakta zorlandıkları, arkadaşlarının deprem sebebiyle farklı yerlerde bulundukları ve birbirlerini hep merak ettikleri belirlenmiştir. Arkadaşlık ilişkilerini ise deprem sürecinin etkilemediği, hala aynı olduğunu çoğu öğrenci ifade etmiştir.

Bu okula yeni geldim. Arkadaşlarımla iletişim kurmakta zorlanmadım (Ö13).

Arkadaşlarımdan birçoğu ile iletişimim koptu ve kendimi çok yalnız hissetmiştim (Ö24).

Arkadaşlarımdan durumlarının iyi olduğunu öğrenebilmek için onlarla iletişime geçtim (Ö23).

Arkadaşlarımla iletişimimi etkilemedi (Ö17).

Arkadaşlarımla iletişimimi kesmedim. Tersine onlarla daha çok konuşup yalnız kalmamaya çalıştım (Ö5).

Katılımcı öğrencilerden birisi depremden sonra arkadaşlarına ulaşmakta zorlandığını, bunun sebebinin ise yakın çevresindeki arkadaşlarının farklı yerler de olmasından kaynaklandığını söylemiştir.

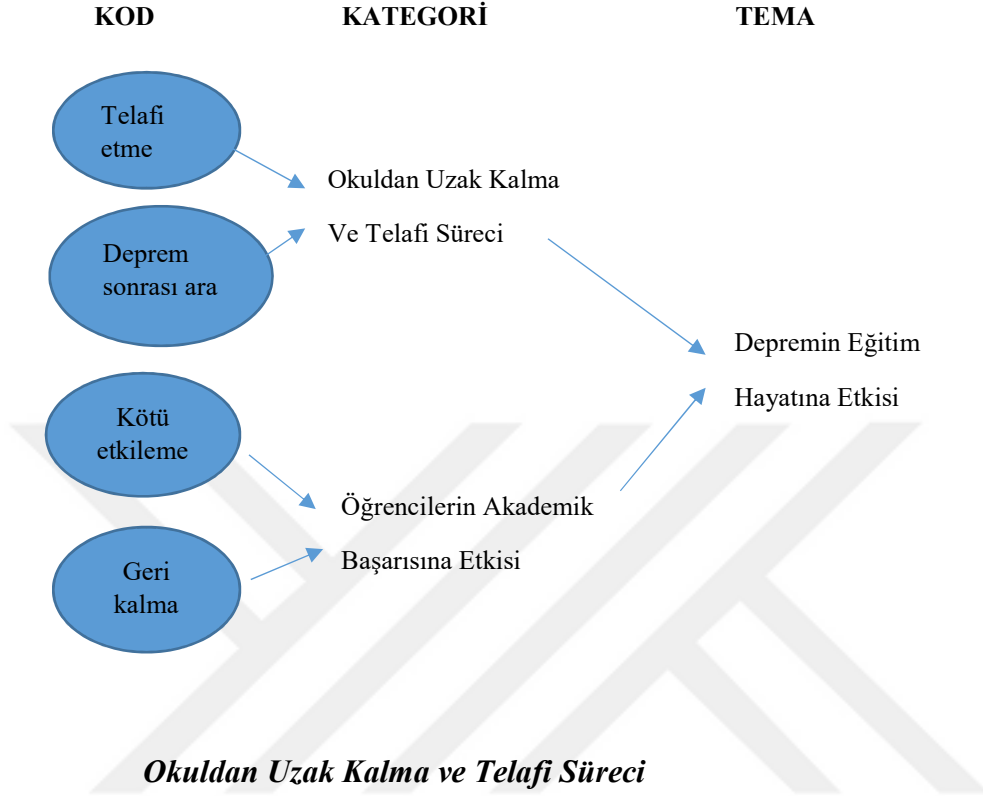
Arkadaşlarıma ulaşamadım, onlarda bana ulaşamadı çünkü herkes ayrı bir yere sığınmıştı (Ö25).

4.2.2. Depremın Eğitim Hayatına Etkisi Teması ve Kategorileri

Öğrencilerin deprem sonrası süreçte ders durumlarını, okulun kapanma süresinin akademik başarılarına etkisini incelemek amacıyla sorulan sorulara verdikleri cevaplar “Okuldan Uzak Kalma ve Telafi Süreci” ve “Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi” kategorilerine ayrılmıştır. Şekil 6’da bu tema ve kategoriler sunulmuştur.

Şekil 6:

Deprem'in Eğitim Hayatına Etkisi Temasına Ait Kod ve Kategoriler

Öğrenciler genel olarak deprem sonrası okula verilen arada eksik kaldıklarını, geri kalan konuları öğretmenlerinin telafl ettiğini söylemişlerdir. Bazı öğrenciler ise hala eksik kalan konuları olduğunu ve bu yüzden geri kaldıklarını belirtmişlerdir.

Okulumuz kapandı, çünkü sürekli deprem oluyordu. Konularımızdan geri kaldık (Ö20).

Depremden sonra okullar biraz ertelenmişti. Birazda ben gelemedim, bir ay civarı okula gidemedim. Dersler telafl etmeyi geç ders dakikalarımız düştü. Okul, sınıfımız değişti. Bizim için her şekilde kötüydü (Ö25).

Deprem olunca birkaç ay tatil oldu ve bu nedenle başarıımı biraz düşürdü (Ö18).

Depremden sonra bir ay ara verdik ve derslerimizin 30 dakika olduğu başka bir okula geçtik. Dersleri asla telafl edemedik. Hatta ders konusunda birçok öğrencinin gerilediğini söylemem lazım (Ö24).

Eğitime verilen ara bittikten sonra öğretmenlerimiz konuları hızlandırılmış bir şekilde anlattı ve konularımızı yetiştirebildik (Ö23).

Depremın Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi Kategorisi

Depremın öğrencilerin ders başarısını düşürdüğü, verilen aradan sonra okula alışmada sıkıntı çektikleri verilerine ulaşılmıştır. Öğrenciler depremden sonra başka bir okul binasını ortak kullandıklarını belirtmiş ve misafir oldukları okula uyum sağlamada zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Depremın öğrencilerin eğitim hayatını olumsuz etkilediğı edinilen bulgulardandır.

Akademik başarıım çok iyi etkilenmedi, geri kaldım çoğı dersten (Ö11).

Ailemle ayrı yaşamak, 6 ay boyunca ablamları görememek, gittiğim okulda yaşadığım tatsız olaylar ve ailevi sebeplerden dolayı ders olarak, psikolojik olarak ciddi etkilendim (Ö10).

Depremden sonra okul başlasa bile 2-3 hafta okula gitmedim, ailem yollamadı ve son olarak kesinlikle kötü olarak etkiledi (Ö25).

Okulumuzu değıştirdik, derslerimizden geri kaldık, kötü etkiledi (Ö9).

Eğitim hayatıma etkisi de kötüydü. Başka bir okulda yarım gün ders işlemek pek bir işe yaramıyor gibiydi. Akademik başarıımı hep yüksek tutmaya çalıştım ve çok çalışmaya devam ettim (Ö5).

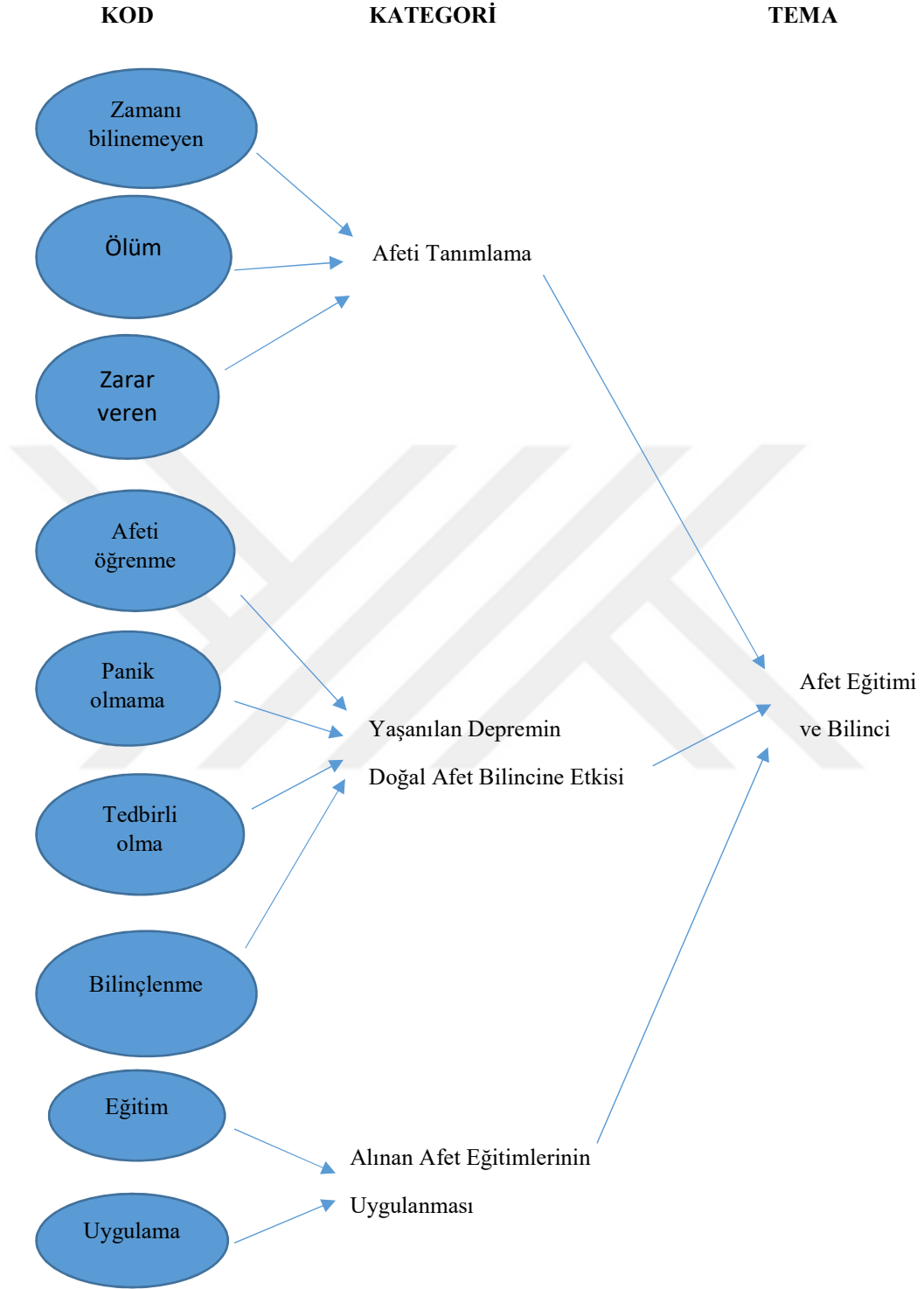
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmada üçüncü alt problem olarak “Deprem öğrencilerin doğal afet bilincini nasıl etkilemiştir?” sorusu belirlenmiştir. Bu alt probleme yönelik 1 tema ve 3 kategori aşağıda şekillerle sunulmuştur.

4.3.1. Afet Eğitimi ve Bilinci Teması ve Kategorileri

Yaşanmış olan 6 Şubat depreminin öğrencilerin doğal afet bilincine katkısını belirlemek amacıyla “Sizce afet nedir?”, “Afet eğitimini aldınız mı?”, “Sizce afet bilincine sahip olmamız gerekli midir?” soruları yöneltilmiş, verdikleri cevaplar doğrultusunda 3 kategori oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular ile “Afeti Tanımlama”, “Yaşanılan Depremın Doğal Afet Bilincine Etkisi” , “Alınan Afet Eğitimlerinin Uygulanması” kategorileri belirlenmiştir.

Şekil 7:
Afet Eğitimi ve Bilinci Temasına Ait Kod ve Kategoriler

Afeti Tanımlama

Katılımcı öğrenciler afeti tanımlarken insanları zor durumda bırakan, zarar verici, kendiliğinden gerçekleşen olaylar olarak tanımlamışlardır. Tanımlamayı yaparken yaşanan depremin, okulda verilen eğitimlerin, aile içindeki söylemlerin ve televizyon kanallarından edinilen bilgilerin kullanıldığı görülmüştür.

Doğada kendinden olan veya bilinçsizce yapılan, zarar veren. Deprem, sel, yangın bence en önemlileri (Ö20).

Afet geçirilen büyük ve önemli durumlara denir. Mesela deprem ve tsunami gibi. Bana kalırsa depremler ve seller birçok insanın ölümüne sebep olduğu için en önemli afetler bunlar diyebilirim (Ö19).

Bence afet ne zaman olacağı bilinmeyen zarar verici olaylar. Afetlerin hepsi önemli ama depremde enkazın altında kalabiliriz ve ölebiliriz. Birde bence yangın önemli. (Ö17).

Doğüstü gerçekleşen, vaktini bilemediğimiz, önlenemeyen durumlara afet denir. Bence en önemli afet tsunami. (Ö16).

Doğal afetler hakkındaki bilgileri okulda öğrendim (Ö8).

Afet maddi ve manevi zarar verir. En önemli afet ise depremdir. Afetle ilgili bilgileri televizyondan öğrendim (Ö6).

Öğrencilerin afet kelimesini tanımlarken en çok yakın çevresinden duyduğu kelimelerle ifade ettiği görülse de, aynı zaman da telefon ve televizyon kanallarından etkilendiği de edinilen bulgulardandır.

Bence afet gerçekten tüm insanları zor durumda bırakan bir durum. Düzelmesi ve atlatılması zor. Bu yüzden hiç yaşanmamasını isterim. En önemli doğal afetlere ise bir cevap bulamıyorum. Bence kesinlikle hepsi önemli. Doğal afetleri ise en çok ailemle birlikte televizyonda haber izlerken öğreniyorum. Okulda da birçok bilgi alıyorum (Ö5).

Yaşanılan Depremi Doğal Afet Bilincine Etkisi

Katılımcı öğrencilere “Sizce afet bilincine sahip olmamız gerekli midir?”, “Yaşanılan depremin afet bilincine etkisi nedir?” soruları yöneltilmiş ve katılımcı

öğrencilerin hepsi afet bilincine sahip olmamız gerektiğini belirtmişlerdir. Yaşanılan depremde etkisiyle farkındalıklarının arttığını, daha tedbirli olduklarını ifade etmişlerdir.

Afet bilincine sahip olmamız gerek, eğer sahip olmazsak deprem durmadan kaçabiliriz ve biz merdivendeyken ev yıkılabilir. Enkaz altından çıkamayabiliriz. Yaşadığımız deprem de bilinçlenmemize yardımcı oldu (Ö17).

Afet bilinci çok önemlidir. Bence insanın afet bilinci varsa hep iyi ve sağlıklı olur. Yaşanılan deprem afet bilincini ortaya çıkardı. Yaşanılan depremden sonra insanların deprem bilinci arttığı için daha tedbirlidirler (Ö22).

Yaşanılan deprem insanların öğrenmesini sağladı, insanlar durumun ciddiyetini kavradı. Deprem anında daha bilinçli olmak için, panik olmamak için, daha dikkatli olmak için afet bilincine sahip olmalıyız (Ö20).

Depremden sonra “deprem çantası” hazırlayan insanların çoğaldığını, deprem anında ve sonrasında da nasıl davranılması gerektiği konusunda daha bilinçli olduklarını belirten öğrenciler de vardır.

Depremden sonra deprem çantası hazırlayan insanların, depremle ilgili bilgisi olan insanların sayısı çoğaldı (Ö16).

Afet bilincine etkisi, deneyimim oldu. Depremde bu kadar sarsıntı olduğunu bilmiyordum (Ö11).

Çök-kapan-tutun olmayı, panik olmamayı öğrendim. Önlem almayı öğrendim. Deprem çantası hazırlamayı öğrendim (Ö14).

Alınan Afet Eğitimlerinin Uygulanması

“Afet eğitimi aldınız mı?”, “Afet eğitimi aldıysanız depremle ilgili bilgilerinizi uygulayabildiniz mi?” soruları yöneltilmiş, öğrencilerin çoğunluğu böyle bir eğitim almadığını belirtmiş, diğer kısmı eğitim aldıklarını fakat deprem anında uygulayamadıklarını ifade etmişlerdir. Birkaç öğrenci ise çök-kapan-tutun yaptıklarını veya bir yerde depremin durmasını bekledik şeklinde uyguladıklarını belirtmişlerdir.

Almadım. İlkokulda öğretmenim göstermişti (Ö4).

Afet eğitimi almadım ama depremde çok-kapan-tutun tekniği yaptım (Ö7).

Afet eğitimi aldım ama o anki korkuyla uygulayamadım (Ö1).

Depremde hiç öyle bir şey yapmadım, hemen dışarıya çıktım. Yatağımın yanına sığındım (Ö14).

Afetlerle ilgili okulumuzda çok-kapan-tutun tekniği ile tatbikat yapıldı (Ö8).

Afet eğitimi aldık ama hiç birini uygulamadım. Çünkü o an çok korkmuştum (Ö12).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde bulguların sonuçları açıklanmış, diğer benzer araştırmalarla karşılaştırılmıştır. Ortaokul öğrencileriyle yapılan bu araştırma ile öğrencilerin akademik başarıları, deprem yaşantıları, depremi nasıl algıladıkları, deprem sonrası öğrencilerin afet bilincinde yaşanan değişiklikler elde edilen bulgularla ve diğer benzer araştırmalarla karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Araştırmanın bulguları sınıf ve cinsiyet farkına göre değerlendirildiğinde görüşmeler esnasında verilen cevapların benzer olduğu görülmüştür. 7 ve 8. sınıf öğrencileri ile yapılan görüşmeler de aynı sorulara benzer cevaplar vermişlerdir. Cinsiyet farkında ise kız öğrencilerin depremi daha yoğun korkuyla hissettikleri fark edilmiş, fakat hem erkek hem de kız öğrencilerin depremi tanımlama şekillerinin ve yaşantılarını etkileme düzeylerinin benzer olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuca varmada yaşanan depremin beklenmedik bir olay olması, aynı çevrede yaşamaları, öğrencilere okullarda verilen imkân ve fırsat eşitliğinin etkili olduğu söylenebilir. Demirkaya (2007) ise yaptığı araştırmada bu sonuçtan farklı olarak kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre doğal afetlere karşı daha duyarlı olduğunu belirtmiştir.

5.1.1. Birinci Alt Problem ile İlgili Sonuç ve Tartışma

“Deprem ortaokul öğrencileri tarafından nasıl algılanmaktadır?” alt problemine ait elde edilen bulguların sonucunda öğrencilerin depremi genel olarak yıkım, ölüm, hasar olarak tarif ettikleri fark edilmiştir. Öğrencilerin depremi bu şekilde tanımlamalarında yaşadıkları deneyimlerden, deprem anında ve sonrasındaki gözlemlerinden etkilendikleri anlaşılmaktadır. Demirkaya’nın (2007) yaptığı çalışmada bu sonuçla paralellik göstermektedir. Demirkaya’da öğrencilerin depremi can ve mal kaybı oluşturan afet, evlerin yıkılması, akrabalarını kaybetme ve ölüm şeklinde tanımladıklarını belirtmiştir.

Araştırmanın bulgularından elde edilen verilerle öğrenciler depremin çağrıştırdıklarını daha çok yıkım, enkaz, uğultu, ölüm kelimeleri ile açıklamışlardır. Deprem aynı zamanda öğrencilerin hayatlarında kendileri için kıymetli olan birini, bir

eşyayı kaybetme olarak da algılanmaktadır. Öğrencilerin bu cevapları kendi kişisel algılarına göre değişse de depremi tanımlayıcı doğru kelimeler de kullanmışlardır. Fakat elimizdeki bulgulara göre öğrencilerin çoğu depremin ne olduğunu, nasıl meydana geldiğini açıklayamamıştır. Bu da gösteriyor ki öğrenciler depremi genel hatlarıyla bilmekte ancak ayrıntılı bir şekilde deprem mekanizmasını anlatamamaktadır. Özmen'e (2004) göre depremle birlikte oluşan ölüm, yıkım gibi kavramlar, genç zihinlerde kalıcı etkiler bırakmaktadır. Öğrencilerin deprem sırasında ve sonrasında yaşadıkları, onların sosyal ve psikolojik gelişimlerini büyük ölçüde etkilemektedir. Piyadeoğlu & Kaya (2019)'da öğrencilerin depreme dair ön bilgilerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmeler incelendiğinde, deprem anında ve sonrasında yaşananların depremi hatırlatan unsurlar olduğu görülmüştür. Depremin olduğu gece vakitlerinde öğrencilerin çoğu uyku halinde ve bir sarsıntı ile uyanmışlardır. Aynı zamanda bağırma sesleri duyduklarını belirtmişlerdir. Depremin olduğu gece yağmur da yağdığını ve birçoğu bu yüzden depremin en çok aklına yağmurlu geceler de geldiğini ifade etmişlerdir. Bu durumu, öğrencilerin depremin yaşandığı yer, saat, hava şartları ile ilişkilendirdiği sonucuna varılmıştır. Bazı öğrenciler de devam eden artçı sarsıntıların depremi hatırlattığını belirtmişlerdir. Araştırma sonucunu destekler nitelikte araştırmalar da vardır (Kılıç, 2009; Tanhan & Mukba, 2015). Kılıç'a (2009) göre depremi en çok hatırlatan unsur artçı depremlerdir. Özellikle büyük depremlerden sonra meydana gelen artçı sarsıntılar, öğrenciler de endişeli bir hal yaratır. Bu durumun sosyal ilişkilerini ve okul başarılarını negatif etkileyeceğini söylemiştir. Tanhan ve Mukba'da (2015) araştırmalarında depremi hatırlatan unsurların depremle ilgili konuşmalar, depremin olduğu zaman dilimi, sosyal medyada çıkan haberler olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrenciler deprem anında yaşadıklarını panik, korku, bağırtilar ve çığlıklar olarak ifade etmişlerdir. Öğrenciler de deprem anında daha çok panikle hareket etme ve korkunun hâkim olduğu sonucuna varılmıştır. Daha önce böyle büyük bir deprem yaşamamaları, doğal afet bilincinin tam oluşmaması ve yaş aralığının küçük olması bu sonuca varmada etkili olmuştur. Aydın'da (2012) bu sonucu destekler nitelikte benzer bir çalışma yapmıştır. Çalışmasında öğrencilerin deprem anında nasıl davranacaklarını bilmemeleri, bu (korku, panik) tepkileri vermelerinde temel neden olduğunu söylemektedir.

Deprem sonrası yaşanan zorlukları öğrenciler kalabalıkla yaşamak, kendi yaşadıkları eve girmekte zorlanma, suların kirli akması, gündelik ihtiyaçları karşılamada yetersizlik olarak ifade etmişlerdir. Tüm bu durumların çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olduğu fark edilmiştir. Tekrar deprem olursa, ihtiyaçlarını karşılayamazsam gibi korkuların çocukların kişiliklerinde kalıcı etkiler bıraktığı gözlenmiştir. Depremden sonra başka bir eve taşınma, yakın bir tanıdığına kalma yapılan görüşmeler de en çok bahsedilen konulardır. Bunun sebebi öğrencilerin yeni bir ortama uyum sağlamada güçlük çekme, alıştığı çevreyi bırakma olarak algılanmaktadır (Sezgin, 2016; Küçük, 2003). Aynı zamanda kalabalıkla yaşayan, başka bir eve taşınan çocukların kendini daha güvende hissettikleri görülmüştür. Sezgin’de (2016) bu araştırmayı destekler nitelikte bir sonuca ulaşmıştır. Sezgin’in araştırmasına göre depremde sonra farklı bir çevre, başka bir eve taşınma öğrenciler için zorlu bir süreçtir. Bu değişiklikler öğrencilerin akademik performanslarını, sosyal ilişkilerini, psikolojik durumlarını derinden etkilemektedir. Küçük (2003) ise deprem sonrası taşınma öğrencilerde stres ve kaygı seviyesini yükseltir, taşınma zamanındaki belirsizlik güvenlik duygusunun sarsılmasına sebep olur.

Öğrenciler derslerde afet ve deprem konusunun depremde sonra okulların açıldığı ilk zamanlar anlatıldığını, öğrencilerin bu derslerde de teorik olarak doğal afetler ve deprem konusunu işlemediklerini, deprem anında ve sonrasında yaşadıklarını anılar şeklinde paylaştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin depremin nasıl meydana geldiğini teorik olarak açıklayamadıkları, yaşantılarından elde ettikleri kazanımlar ile yüklediği anlam ile açıkladıkları görülmüştür. Öğrencilerin deprem konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıkları fark edilmiştir. Görüşmeler esnasında verdikleri kısa ve tam tanımlayıcı olmayan cevapların deprem ve doğal afet konusunun derslerde yeterince işlenmediğini göstermektedir. Kadioğlu & Özdemir (2011) yaptığı çalışmada okullarda yapılacak tatbikatlar ve uygulamalı etkinlikler, öğrencilerin olası bir afet anında paniklemeden, doğru kararlar vermesi açısından önem taşımaktadır olarak belirtmişlerdir. Şen (2008) ise deprem ve doğal afet konularının fen bilimleri ve sosyal bilgiler ders kitaplarında daha kapsayıcı şekilde yer alması gerektiğini söylemektedir. Öğrencilere göre hazırlanacak videolar, materyaller konunun daha netlik kazanmasını sağlayacaktır. Bozyiğit & Kaya’ da (2017) doğal afetlerin öğretiminde, gezi- gözlem yoluyla afet yaşanan yerlerin görülmesinin öğrenmeyi destekleyeceğini belirtmişlerdir.

Binaların hasarı ve alınan önlemler kategorisinde öğrenciler çevresinde gördükleri, şahit oldukları yıkımlardan bahsettikleri fark edilmiştir. Öğrenciler yaşadıkları depremin en büyük etkilerini çevresinde oluşan hasarlı binalarda, yıkılan ve çatlayan duvar yarıklarında gördükleri gözlenmiştir. Araştırmanın bulgularında öğrencilerin depremi bir yıkım olarak tanımlaması bu sonucu destekler niteliktedir. Yaşanılan yıkımların öğrenciler de büyük üzüntü oluşturduğu, sallantı esnasında binanın hasar almasa bile evin içindeki eşyaların hasar alması öğrencilerin depremi bir nesneyi veya bir yakını kaybetme korkusu olarak gördükleri anlaşılmıştır. Öğrenciler hasarlı binalara önlem olarak güçlendirme yapıldığını belirtmişlerdir. Güçlendirme çalışmalarını öğrencilerin bir önlem olarak algılaması çevresinde depreme karşı yapılan çalışmaların farkında olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin, yaşadıkları yerlerin sağlam yapılar olmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucu destekler nitelikte benzer bir çalışmayı da Yıldırım (2007) yapmıştır. Araştırma da öğrencilerin kaldıkları binaların yerel yönetimler tarafından gerekli güçlendirme çalışmalarının yapılması ve okul idarecilerinin de okulda gerekli önlemleri alması gerektiği vurgulanmıştır.

Okulun aldığı önlemler kategorisinin bulgularına göre öğrenciler depremden hasar alan okullarını değiştirmişlerdir. Öğrenciler başka bir ilkokul kurumunun binasını kendi binaları yapılarına kadar kullanacağını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu durumu okulun aldığı önlem olarak algıladığı belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler depremden sonra okullarında idareciler ile görüşmeler yaptıklarını söylemiş ve bu söylemle deprem ile ilgili bilgilendirildikleri sonucu çıkmaktadır. Bazı öğrenciler ise herhangi bir önlem alınmadığını söylemiş, bundan da okul idaresinin önlem almada yetersiz kaldıkları sonucuna varılmıştır. Okulun başka bir kuruma taşınması öğrencilerde güven duygusu oluşturduğu da fark edilmiştir. Bu alınan önlem ile öğrencilerin görüşme sırasında ve okul içinde daha rahat hareket ettikleri gözlenmiştir. Taşınılan okul binasının sağlam olması öğrencilerdeki kaygıyı azalttığı ortaya çıkmıştır. Kaya & Çelik'te (2005) güvenli bir okul binasının olası yaralanmaları önleyeceğini, öğrenciler ile ailelerinin deprem sonrasında oluşacak endişelerini azaltacağını belirtmişlerdir.

5.1.2. İkinci Alt Problem ile İlgili Sonuç ve Tartışma

“6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli deprem Kadirli’deki (Osmaniye) ortaokul öğrencilerinin yaşantılarını nasıl etkilemiştir?” alt problemine ait varılan sonuç ise öğrencilerin depremde sonra ciddi derecede kaygı, korku gibi olumsuz duyguların gelişmesidir. Araştırmanın yapıldığı tarihte, depremin üzerinden yaklaşık olarak 21-22 ay gibi bir süre geçmesine rağmen görüşmeler esnasında öğrencilerde hala o günü hatırlamak istememe gözlenmiş, depremle ilgili soruların oluşturduğu davranış-duygu durumları ses tonlamalarından, bazı yerlerde duraksamalarından anlaşılmıştır. Öğrencilerin genel olarak yağmurun yağması, avizenin sallanması gibi olaylardan çok etkilendikleri, öğrenciler de heran deprem olacakmış hissinin hâkim olduğu görülmüştür. Çoğu öğrencinin depremde sonra farklı evlerde yaşaması veya taşınması öğrencilerin depremi yaşadıkları ortama geri dönmek istememe olarak anlaşılmıştır.

Arkadaşlık ilişkileri kategorisine ait bulguların sonucunda öğrencilerin depremde sonra arkadaşlarını merak ettikleri gözlenmiştir. Arkadaşları ile iletişim kurmakta zorlandıkları, zorlanma sebebi olarak da öğrencilerin farklı yerlerde bulunmalarından kaynaklandığı belirlenmiştir. Arkadaşlarının iyilik hallerini önemsedikleri, okula ara verilen sürede birbirlerini düşündükleri sonucuna varılmıştır. Deprem, çocukların arkadaşlık bağlarını koparmamış, hatta kaybetme korkusunun etkisiyle daha da güçlendirmiştir. Deprem sürecinde arkadaşları ile görüşerek, bu durumu daha kolay atlarmaya çalıştıkları sonucu çıkmıştır. Yılmaz ve Demir (2012) ve Gür’ün (2003) yaptığı çalışmalar da bu sonucu desteklemektedir. Yılmaz ve Demir (2012), travmatik olaylardan sonra öğrencilerin, arkadaşlarından destek alarak bu zor zamanları daha kolay atlatabildiklerini belirtmişlerdir. Gür (2003) ise geçirilmesi zor süreçlerde birbirlerine dayanak olan öğrencilerin derin bir güven duygusu ile bağlandıklarını söylemektedir. Böylece daha sağlam ve kalıcı arkadaşlıklar oluşacaktır.

Depremin oluşturduğu his ve duygular kategorisinde öğrenciler yalnız kalamamaktan, uyku sorunları yaşadıklarından, korku ve kaygılarından bahsetmiştir. Gece olunca korku hissinin daha da arttığını söyleyen öğrenciler de 6 Şubat depreminin gece yaşanmasından dolayı gece ve deprem bağlantısı kurdukları gözlenmiştir. Öğrencilerin evde yalnız kalmaktan çekindikleri, yanlarında birileri olunca daha güvende hissettikleri fark edilmiştir. Korku duygusunun nerdeyse tüm

öğrencilerde olduğu gözlenmiş, bunun oluşmasında ise yaşanan depremin öğrencilerde kalıcı etkiler bırakması ve tekrar o anları yaşamaktan, enkaz altında kalma çekincesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır. Öğrenciler de oluşan diğer bir duygu ise üzüntüdür. Üzüntünün oluşmasında çevrelerinde meydana gelen hasarlar, evlerinden uzak kalma, medyadan gördükleri deprem haberlerinin etkili olduğu fark edilmiştir. Depremden sonra çocukların en küçük sarsıntıya duyarlı hale geldikleri, masa veya sandalye gibi eşyaların titremesi, rüzgârın esmesinin etkisiyle eşyaların sallanması gibi olayları deprem zannedip korku, panik tepkileri verdikleri gözlenmiştir. Bu sonucu destekler nitelikte araştırmalar da mevcuttur (Küçük, 2003; Sezgin, 2016; Başar, 2009). Küçük (2003) deprem esnasında ortaya çıkan gürültü, ses ve hareketlerin çocuklarda büyük korkular oluşturacağını belirtmiştir. Sezgin (2016) ise korku duygusunun çocuklarda uzun süreli kalıcı olabileceğini söylemiştir. Başar'da (2009) evini, eşyalarını, çevresindeki kişileri kaybeden bireylerde üzüntü, depresyon gibi duyguların oluşabileceğini belirtmiştir.

Depremden sonra öğrencilerin okuldan bir süre tedbir amaçlı uzak kaldığı belirlenmiştir. Bu ara zamanda bile bazı öğrencilerin okula gitmek istemedikleri anlaşılmış, hala depremin etkisinden çıkamadıkları, ailenin yanından ayrılmak istemedikleri gözlenmiştir. Bazı öğrencilerin deprem sonrası süreçte derslerini telafi edemedikleri anlaşılmış, buna sebep olarak da motivasyon bozukluğu ve kaygı düzeyinin yüksek olduğu fark edilmiştir. Depremin bu olumsuz etkilerini çocukların üzerinden kaldırmak için daha sağlıklı bir okul ve çevre ortamının olması gerektiği düşünülmüştür. Öğrencilerin bu dönemde en çok destek aldıkları kişilerin ailesi olduğu görülmüştür. Öğrencilerdeki bu adaptasyon sorununun okul-aile iş birliği içinde görüşülerek aşılabileceği sonucuna varılmıştır. Akbaş & Çelik (2014) yaptığı araştırmada öğrencilerin çevresinden, ailesinden alacağı destekle kendilerini daha güvende hissedeceklerdir. Verilecek desteklerle çocukların derse olan ilgisi artırılabilir olarak belirtmişlerdir.

Öğrencilerin akademik başarı düzeylerinde düşüşler görülmüştür. Depremin oluşturduğu travmatik etkilerin öğrencilerin derse olan tutumlarını olumsuz etkilediği fark edilmiştir. Depremin neden olduğu korku, üzüntü, panik durumları ders başarılarında azalmaya sebep olduğu belirlenmiştir. Ayrıca depremin oluşturduğu fiziksel hasarlar öğrencilerin eğitim gördüğü ortamın değişmesine veya eğitimin kesintiye uğramasına sebep olmuştur. Öğrencilerin bir süre okuldan uzak kalmalarının

sonucunda ve eğitim ortamının değişmesiyle, okula tekrar dönüş yaptıklarında motivasyon sağlamada güçlük çektikleri anlaşılmıştır. Bazı öğrencilerin akademik başarılarında pek bir değişiklik olmadığı görülmüştür. Bunun sebebinin ise her öğrencinin deprem anında ve sonrasında yaşadıkları zorlukların farklı olmasından kaynaklandığı fark edilmiştir. Her öğrencinin depremden etkilenme düzeyi farklılık gösterdiğinden ve deprem öncesinde de akademik başarılarının farklı olmasından dolayı derse güdülenme düzeylerinde de değişiklikler olduğu tespit edilmiştir. Öğrenciler eğitim ortamının değişmesinden ve taşındıkları okulun öğrencileri ile aynı binayı paylaşmaktan rahatsızlık duymaktadırlar. Eğitim ortamının değişmesi de öğrencilerin akademik başarılarını düşürmüştür. Çelik ve Kaya (2019) yaptıkları araştırma ile deprem sonrası eğitim ortamının hızla düzenlenmesi öğrencilerin derse geri dönüşlerini kolaylaştıracağı sonucuna varmışlardır. Karancı ve Erkam'da (2007) çalışmanın bulgularını destekler nitelikte bir sonuca varmıştır. Yaptıkları araştırma ile deprem sonrasında öğrencilerin derse odaklanmada güçlük çektiğini ve bunun sonucunda da akademik başarılarının düştüğünü belirtmişlerdir.

5.1.3. Üçüncü Alt Problem ile İlgili Sonuç ve Tartışma

“Deprem öğrencilerin doğal afet bilincini nasıl etkilemiştir?” alt problemi ile varılan sonuçta öğrencilerin çoğunluğun da bir afet kültürü olduğu fark edilmiş fakat afetin tanımını yapmakta güçlük çektikleri ve doğal afetlere karşı neler yapılması gerektiğini tam olarak açıklayamadıkları gözlenmiştir. Bu doğal afetleri tanımlama da zorlanma sebebinin ise verilen eğitimlerin, ders kitaplarında ayrılan bölümlerin yetersiz olması şeklinde açıklanabilir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin kısmen afet bilincine sahip oldukları, “Sizce afet nedir?” sorusuna yeterince açıklık getiremedikleri fark edilmiştir. Afetin tanımını yapmakta zorlandıkları, kısa birkaç kelime ile açıklayabildikleri gözlenmiştir. Afeti genel olarak zamanı belli olmayan, zarar verici olarak tanımlamışlardır. Bu tanımlama da en büyük etkenin yaşanan deprem olduğu sonucuna varılmıştır. Yaşanılan 6 Şubat depreminin öğrenciler de kalıcı izler bıraktığı, afetin tanımını yaparken de deprem yaşantısından yararlandığı fark edilmiştir. “Sizce en önemli doğal afetler hangileridir?” sorusu yöneltilmiş, öğrencilerin neredeyse tamamı depremi en önemli afet olarak belirtmiştir. Depremin ne zaman olacağının belli olmaması, ülkemizin bir deprem bölgesi olması ve medyada sürekli deprem haberlerinin gündeme gelmesi, sonuçlarının yıkıcı ve can kaybına sebep olması, yaşadıkları korkuyu hala tam olarak

atlatamamaları öğrencilerin depremi en önemli afet olarak belirtmelerinin sebebi olabilir. Katılımcı öğrenciler ikinci olarak en önemli afeti tsunami olarak belirtmişlerdir. Bu cevabın verilmesinde televizyon, telefon gibi kitle iletişim araçlarından etkilendiği söylenebilir (Hiroi, Mikami & Miyata, 1985). Çünkü ülkemiz tsunami afeti oluşabilecek bir konumda bulunmamaktadır. Özelmacı'nın (2016) ve Karakuş & Önger'in (2017) çalışmaları da bu sonuçları destekler niteliktedir. Akengin & Süer'de (2011) yaptıkları çalışmada ortaokul öğrencilerinin çoğunun doğal afeti yanlış tanımladıklarını, bir kısım öğrencinin ise doğru kelimeler kullanmakla birlikte eksik tanımladıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcı öğrencilerin “afet eğitimi” ve “afet bilinci” kavramlarına uzak oldukları, görüşmeler esnasında cevapların kısa tutulmasından ve cevaplarırken cümle kurmakta zorlanmalarından anlaşılmıştır. “Afet eğitimi aldınız mı?” sorusuna çoğunluğun “hayır” demesi bu konuda eksikliklerin olduğunun bir kanıtı olarak gösterilebilir. Afet eğitimi aldık diyen öğrenciler de bu bilgilerini kullanamadıklarını, afet anında korku ve panik yaptıklarını belirtmişlerdir. Afet eğitimine yeterince özen gösterilmemesi, müfredatta bu konuya daha geniş kapsamlı yer ayrılması, yapılan tatbikat ve uygulamaların yetersiz kalması öğrenciler de afet bilinci kavramının yeterince gelişmediğini göstermektedir. Adanalı, R. ve diğerlerinin (2022) yaptığı çalışmada da benzer bir sonuç olarak afet kavramına ilişkin yanlışların olduğu, temel bilgiler de eksiklikleri olduğunu belirtmişlerdir.

Yaşanılan depremin doğal afet bilincini kısmen artırdığı fakat yeterli düzeyde afet bilincine sahip olmadıkları belirlenmiştir. Öğrenciler depremde sonra daha dikkatli ve tedbirli olduklarını, deprem çantasının önemini belirtmişlerdir. Afet bilincine sahip olmamız gerektiğini belirtmişler, fakat doğal afetlere karşı neler yapılması, hangi önlem ve tedbirlerin alınması gerektiğini açıklayamamışlardır. Aynı zamanda afet bilincinin öğrenciler de tam anlamıyla oluşmadığı, daha fazla destekleyici çalışma ve uygulamalarla afet kültürünün yerleşmesi gerektiği söylenebilir.

Tüm tema, kategoriler ve alt problemlerden elde edilen bulguların ortak sonuçlarına bakıldığında depremin öğrenciler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkiler fark edilmektedir. Öğrencilerde deprem korkusu oluşmuş, bu korku zamanla azalsa da etkisinin hala devam ettiği gözlenmiştir. Bu korku, kaygı, endişe durumlarının

azaltılmasına yönelik psikolojik desteğin de öğrencilerin cevapları doğrultusunda yeterli düzeyde verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler depremin olduğu zaman, mekân ve hava olaylarıyla depremi bağdaştırmış ve gece olması, yağmur yağması gibi durumlarda tekrar deprem olacakmış duygusunun öğrencilerde olduğu fark edilmiştir. Diğer bir ortak sonuç ise öğrencilerin akademik başarılarında düşüş görülmesidir. Öğrencilerin başarılarının düşmesinde okula gitmek istememe, aileden uzak kalamama, okuldan ayrı geçilen sürenin değerlendirilmemesi olduğu araştırmadan elde edilen ortak sonuçlardır. Tüm bu sonuçlar ile öğrenciler de genel olarak yaşanan depremin etkisiyle bir afet bilincinin olduğu görülmüştür. Her ne kadar öğrenciler deprem yaşantısıyla bir bilinç kazanmış olsa da deprem ve diğer afetlere yönelik alınacak önlemler ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı araştırmanın bulguları arasındadır. Bu bilincin gelişmesi içinse eğitimin daha kaliteli hale getirilmesi, müfredatta doğal afetlerin kapsamının genişletilmesi, her türlü afetle ilgili tatbikat ve uygulamalı eğitim sayısının artırılması gerektiği fark edilmiştir.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

- Öğrencilerin deprem anı ve sonrasında yapılması gerekenlerle ilgili doğru davranışları kazanmaları için tatbikatlarla uygulamalı olarak öğrenmeleri sağlanmalıdır. Öğretim yılı içerisinde daha önceden belirlenmiş zaman dilimlerinde öğrencilerin tüm okulla birlikte yapacağı tatbikatlarla, öğrencilerin deprem anında güvenli bir pozisyona nasıl geçecekleri, deprem durduktan sonra binayı hızlı ve güvenli bir şekilde nasıl boşaltmaları gerektiği üzerine düzenli çalışmalar yapılabilir.
- Öğrencilerin depremin olumsuz etkilerinden kurtulabilmeleri için deprem sonrası okullarında psikolojik destek sağlanması gerekmektedir. Okul idarecileri öğrencilerde oluşabilecek travma ve stres durumlarının azaltılması için rehberlik servisiyle koordineli olarak çalışmalıdır. Böylece öğrencilerin depremin üzerlerinde bıraktığı psikolojik etkileri daha kolay atlatmaları ve kendilerini daha güvende hissetmeleri sağlanabilir.
- Öğrencilerde deprem bilinci oluşturabilmek için eğitimler, seminerler vb. düzenlenmelidir. Eğitimlerde tahliye yolları, deprem anında yapılması gerekenler ve toplanma alanları gibi konulara yer verilmelidir. Bu yapılacak

eğitimlere ailelerin de katılması sağlanmalıdır. Aile-okul-öğrenci birlikteliği ile afet durumlarında daha planlı ve güvenli bir ortam oluşturulabilir.

- Öğretmenlere belli aralıklarla deprem ve doğal afet konularını tekrar etmeleri tavsiye edilebilir.
- Öğrencilerin doğal afet konularını daha iyi kavrayabilmeleri için öğretmenlere, ders saatlerinde depremle ilgili daha fazla video, haber ve daha önce yaşanan depremlerden örnekler sınıfa getirilerek anlatması önerilebilir.
- Öğrencilerin doğal afet konularını daha iyi kavrayabilmeleri için daha önce afetlerden hasar görmüş yerlere geziler düzenlenebilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Okullarda doğal afetlere yönelik yapılan tatbikatların, öğrencilerin afet bilgisine etkililiği üzerine çalışmalar yapılabilir.
- Öğrencilerin depremden sonra televizyon, telefon gibi kitle iletişim araçlarından etkilendikleri fark edilmiştir. Bilginin en hızlı yayıldığı bu platformlar da afet bilincinin gelişmesinde teknolojinin etkisi üzerine araştırmalar yapılması önerilebilir.
- Derslerde işlenilen afet konularının, öğrencilerde var olan afet bilincinde ne düzeyde farklılıklar oluşturduğuna dair çalışmalar yapılabilir.
- Türkiye ve Dünya’da afet öğretiminde hangi yöntemlerin kullanıldığını inceleyen bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adanalı, R., Yıyın, F.T., & Özenel, N. (2022). Ortaokul öğrencilerinin afet bilinci. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 47, 56-81.
- Adiyoso, W. ve Kanegae, H. (2012). The effect of different disaster education programs on tsunami preparedness among schoolchildren in Aceh, Indonesia. *Disaster Mitigation of Cultural Heritage and Historic Cities*, 6, 165-172.
- AFAD, (2019). *Açıklamalı afet yönetimi terimleri sözlüğü*. <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu> sayfasından erişilmiştir.
- AFAD. “Deprem Parametreleri”.
- Akbaş, T., Çelik, B. (2014). Deprem ve Sosyal Destek: Öğrenciler Üzerinde Bir İnceleme. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39(172), 210-225.
- Akengin, H. & Süer, S. (2011). Coğrafi kavramlar bakımından öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ve bu kavramların geliştirilmesi üzerine deneysel bir araştırma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, 26-48.
- Aksoy, B. (2013). Depremi yaşamış olan 9.sınıf öğrencilerinin ‘deprem’ kavramına yönelik algılarının nitel açıdan incelenmesi. *Journal of World of Turks*, 5(1), 247-265.
- Akyel, R. (2000). *Gölyaka’da Deprem*. İstanbul: Gren Ajans.
- Akyel, R. (2007). *Afet yönetim sistemi: Türk afet yönetiminde karşılaşılan sorunların tespit ve çözümüne Yönelik bir araştırma*. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Adana.
- Arabacı, H., Kılıç, G., Erkan, M. A., Çetin, S., Odabaşı, E., Güser, Y., ve Eren, O. (2017). *Meteorolojik Karakterli Doğal Afetler 2016 Yılı Değerlendirme Raporu*. Ankara: Meteoroloji Genel Müdürlüğü.
- Aranson, J. (1996). “A Pragmatic View of Thematic Analysis.” *The Qualitative Report*, 2(1).
- Arıcı, F., Bozkaya, H., Cengiz, E., & Kuzey, M. (2023). Education in disaster situations: the impact of the Kahramanmaraş earthquake on teachers’ experiences. *Sakarya University Journal of Education*, 13 (4 (Special Issue - Disaster Education and Education in Disaster Regions), 650-684. <https://doi.org/10.19126/suje.1375691>

- Arslan, K., Görgülü Arı, A., & Hayır Kanat, M. (2023). Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Deprem Okuryazarlığı Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Türk Coğrafya Dergisi*, (83), 163-178.
- Arslan, M. (2023). Okul Müdürlerinin 6 Şubat Kahramanmaraş Depremi Sonrası Okullarda Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 10(97), 1550-1559.
- Atabey, A. (2000). Deprem. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Yayınlarından Eğitim serisi, (34).
- Ataç, M. & Özsezer, G. (2021). Depremden etkilenen çocuk ve ergenlerin ruhsal durumu ve hemşirelik yaklaşımı. *Acil Yardım ve Afet Bilimi Dergisi*, 1 (1), 22-27.
- Atlı, A. (2006). *Afet yönetimi kapsamında deprem açısında Japonya ve Türkiye örneklerinden kurumsal yapılanma*. Ankara: Asil.
- Baş, T. & Akturan, U. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Başar, M. (2009). Eğitimde Devamsızlık ve Okul Değişikliklerinin Etkileri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 25(3), 56-72.
- Başbuğ-Erkan, B. B., Özmen, B. & Güler, H. (2011). *Türkiye’de afet zarar azaltımını sürdürülebilir eğitimle sağlamak. Türkiye Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı’nda sunulmuş bildiri*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Başbüyük A. (2004). Yetişkinlerde deprem bilgisi ve etkili faktörlerin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 161, 205-218.
- Bedirli, B. (2014). *Deprem travmasının kronik psikolojik etkileri: Düzce depremi'nden 14 yıl sonra travma sonrası stres ve depresyon belirtilerinin yaygınlığı ve ilişkili risk faktörleri*. İstanbul Haliç Üniversitesi, (Yüksek Lisans Tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bilgin, N. (2006). *İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Siyasal Kitabevi.
- Bodas M., Giuliani F., Ripoll-Gallardo A., Caviglia M., (2019). Threat Perception and Public Preparedness for Earthquakes in Italy. *Cambridge University*, 34 (2), 114-124.
- Braun, V., ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Bulut, S. (2009). Depremden Sonra Çocuklarda Görülen Travma Sonrası Stres Tepkilerinin Yaş ve Cinsiyetler Açısından Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 43-51.

- Carlin, R. E., Love, G. J., & Zechmeister, E. J. (2014). *Natural disaster and democratic legitimacy: The public opinion consequences of Chile's 2010 earthquake and tsunami. Political Research Quarterly, 67(1)*, 3-15.
- Ceylan, A. (2007). Meteorolojik karakterli bir afet: Türkiye'de dolu yağışları ve zararları. Meteorolojik karakterli bir afet: Türkiye'de dolu yağışları ve zararları. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coşkun, Ş. (2011). *Afet eğitimi algılaması: İlköğretim öğrencilerine verilen afet eğitimlerinin algılamasını ölçmek üzere bir çalışma*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemlerine ilişkin beş yaklaşım* (Çev. Bütün & Demir). Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J.W. (2014). "Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches." 4th Edition. Sage Publications.
- Çağatay, A. (2024). Deprem Sonrası Travma, Tükenişlik ve Yaşam Doyumu Üzerine Bir Araştırma. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1), -Deprem Özel Sayısı-, 724-745.
- Çakar, O. (2008). *İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinin deprem bilinci geliştirmedeki rolüne dair öğretmen görüşleri*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Elazığ.
- Çelik, H., Kaya, B. (2019). Deprem Sonrası Eğitim Ortamlarının Yeniden Yapılandırılması. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 25(4), 211-228.
- Değirmenci, Y., Kuzey, M. ve Yetişensoy, O. (2019). Sosyal bilgiler ders kitaplarında afet bilinci ve eğitimi. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 33-46.
- Demirci, A., & Yıldırım, S. (2015). İstanbul'da Ortaöğretim Öğrencilerinin Deprem Bilincinin Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, 207, 89-118.
- Demirkaya, H. (2007), "İlköğretim Öğrencilerinin Deprem Kavramı Algılamaları Ve Depreme İlişkin Görüşleri", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s.8:55-68
- Devellioğlu, F. (1988). *Osmanlı- Türkçe ansiklopedisi lügat*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Dikmenli, Y., Gafa, İ. (2017). Farklı Eğitim Kademelerine Göre Afet Kavramı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 21-36.

- Duman, E. S. (2013). Erzincan il merkezi ve çevresindeki zeminlerin standart penetrasyon deneyi verileri kullanılarak sıvılaşma potansiyelinin belirlenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Erinç, S. (2000). *Jeomorfoloji I* (Güncelleştirenler: Ertek, A. ve Güneysu, C.) Güncelleştirilmiş 5. Basım, İstanbul: Der.
- Erkan, B., Özmen, B., Güler, H.(2011) “ Türkiye’de Afet Zarar Azaltımını Sürdürülebilir Eğitimle Sağlamak”, *1. Türkiye Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı*, 1-5, Ankara : ODTÜ
- Erkan, S. (2010). Depremi yaşayan ve yaşamayan okul öncesi çocukların davranışsal/duygusal sorunlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(11), 55-66.
- Erlat, E. ve Türkeş, M. (2016). Dates of frost onset, frost end and the frost-free season in Turkey: trends, variability and links to the North Atlantic and Arctic Oscillation indices, 1950–2013. *Climate Research*, 69, 155–176.
- Erol, N., Öner, Ö. (1999). Travmaya psikolojik tepkiler ve bunlara yaklaşım. *Türk Psikoloji Bülteni Deprem Özel Sayısı*, 14(5).
- Gür, B. (2003). Deprem Sonrası Yas ve Psikolojik Destek. *Sosyal Hizmetler Dergisi*, 10(1), 78-85.
- Hiroi, O., Mikami, S. & Miyata, K. (1985). A study of mass media reporting in emergencies. *International Journal of Mass Emergencies*, 3, 21-49.
- İşçi, C. (2008). Deprem Nedir ve Nasıl Korunuruz?. *Journal of Yaşar University*, 3(9), 959-983.
- İzbrak, R. (1986). *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yayınları
- Kadioğlu, M. (2005). Afete hazırlık ve afet bilinci eğitiminde verilen mesajların standartizasyonu. *Deprem Sempozyumu Kocaeli 2005*, 1500-1502.
- Kadioğlu, M. (2008). Modern, bütünlükli afet yönetimin temel ilkeleri. M. Kadioğlu & E. Özdamar, (Ed.), *Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri içinde* (s.1-34). Ankara: İsmat.
- Kadioğlu, M. (2011). Afet Yönetimi Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek. *Marmara Belediyeler Birliği Yayını*, 65.
- Kadioğlu, M., & Özdemir, H. (2011). Doğal Afetlerden Korunma ve Müdahale. *Afet Yönetimi ve Eğitimi Dergisi*, 2 (4), 112-130.
- Karakuş, U. ve Önger, S. (2017). 8.sınıf öğrencilerinin doğal afet ve afet eğitimi kavramını anlama düzeyleri. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(6), 482-491.

- Karancı, A.N., Erkam, A. (2007). Deprem Sonrası Psikolojik Destek Programları: Türkiye Örneği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 22(59), 93-110.
- Kaynar, İ.S. (2017). Ankara'nın 11 Eylül 1957 sel felaketi ve siyasi gündemi. *Ankara Araştırmaları Dergisi*. 5(2), 197-224.
- Kılıç, C. (2009). Deprem ve Çocuklarda Travma Sonrası Stres Bozukluğu. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, 17 (4), 256-263.
- Kutluay, H. (2017, Aralık 21). Doğal Afet Nedir, Çeşitleri Nelerdir?. Erişim adresi: <https://www.makaleler.com/dogal-afetler-nelerdir>
- Küçük, S. (2003). Deprem ve Çocuk Psikolojisi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitim Dergisi*, 14 (2), 35-50.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*.
- Mızrak, S. (2018). Eğitim, afet eğitimi ve afete dirençli toplum. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1) , 56-67.
- Öcal, A. (2003). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinde deprem eğitiminin değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Öcal, A. (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinde deprem eğitiminin değerlendirilmesi*. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 169-184.
- Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar: Hatay İli Örneği. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1), Deprem özel sayısı, 764-789.
- Özelmacı, Ş. (2016). Ortaokul öğrencilerinin afete ve afet hazırlıklarına ilişkin algılarının incelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Özer Y. E., 2017. Afet Konusundaki Algı ve Yerel Aktörlerin Sorumlulukları. *Sayıştay Dergisi*, Ankara (106): 1-31.
- Özgüven, B. (2006). *İlköğretim öğrencilerine verilen temel afet bilinci eğitiminin bilgi düzeyine etkisi*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.
- Özgüven, B. (2006). *İlköğretim öğrencilerine verilen temel afet bilinci eğitiminin bilgi düzeyine etkisi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.
- Öztunç, H. B. (2012). Tokat'ta 'Büyük Sel' (1908). *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2 (4), 179-203.

- Piyadeoğlu-Kaya O. (2019). *Ortaokul öğrencilerine verilen afet bilinci eğitiminin öğrencilerin bilgi düzeyleri üzerine etkisi: Gümüşhane örneği*. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Gümüşhane.
- Polat, M.S., & Sarıçam, H. (2024). 6 Şubat Depreminden Etkilenen Bölgelerdeki Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar: Hatay İli Örneği. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1)- Deprem Özel Sayısı-,764-789.
- Sabuncuoğlu, O., Çevikaslan, A. & Berkem, M. (2003). Marmara Depremi'nden etkilenen İki Ayrı Bölgede Ergenlerde Depresyon, Kaygı ve Davranış. *Klinik Psikiyatri*, 6, 189-197.
- Sağır, M., & Güzelgörür, F. (2024). Deprem Neden Olduğu Kaosun Yönetimine İlişkin Okul Yönetici Görüşlerinin İncelenmesi. *Asya Studies- Academic Social Studies/ Akademik Sosyal Araştırmalar*, C.8, S.28, ss. 1-14.
- Sarı, B. (2016). *Türkiye'de afet eğitimi uygulamalarının öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Afet Eğitimi ve Yönetimi Anabilim Dalı, Afet Eğitimi ve Yönetimi Bilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale.
- Sarman, A. (2012). *Elazığ ili Karakoçan ilçesinde yaşanan yıkıcı deprem sonrasında, depremi yaşayan İlköğretim çağı çocuklarda kaygı düzeyi, depresyon belirtileri ve etkileyen faktörler*. Fırat Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), Elazığ.
- Seddighi, H., Yousefzadeh, S., López López, M., & Sajjadi, H. (2020). Preparing children for climate-related disasters. *BMJ Paediatrics Open*, 4(1), Article e000833.
- Seyhun, S., & Çuhadaroğlu, F. (2001). Deprem Sonrası Çocuklarda Görülen Ruhsal Bozukluklar ve Baş Etme Yöntemleri. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12 (3), 205-214.
- Seymen, A., & Akin, D. (2014). Disaster management system of Turkey and Lessons Learned from 1999 big earthquakes. Presentation. Turkish republic. Ministry of Public Works and Settlement. General Directorate of Disaster Affairs. Last visited, 20.
- Sezgin, A. (2016). Deprem Sonrası Psikolojik Destek ve Ortaokul Öğrencileri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 41 (184), 143-158.
- Skinner, L. S. (2001). *Case studies of middle school students' alternative conceptions and conceptual changes concerning the theory of plate tectonics*. Unpublished doctoral dissertation, Auburn University.
- Şahin, C. ve Sipahioğlu, Ş. (2009). *Doğal Afetler ve Türkiye*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara.
- Şahin, E. (2018). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Anadol.

- Şen, Z. (2008). Deprem ve Doğal Afetler İçin Eğitim Materyalleri Geliştirme. *Eğitim Teknolojileri Dergisi*, 15 (2), 78-89.
- Tanhan, F., Muhba, G. (2015). Depreme ilişkin algındeprem yaşayan ilköğretim öğrencilerinin görüşlerine dayalı olarak incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 1581-1601.
- Tuna, A. K. , Parin, S. ve Tanhan, F. (2012). Van depremi sosyo-ekonomik ve psikolojik durum tespiti raporu. *Çocuk Araştırma Merkezi*, İstanbul.
- Türksoy, E., Karabulut, R., & Gürbüz, M. (2023). Deprem Nedeniyle Nakil Gelen Öğrencilerin Sınıflarına Kabul Durumlarının Belirlenmesi. *Kayseri Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 15-26.
- Ursavaş, M. (2016). *Ortaokul sosyal bilgiler programında yer alan doğal afetler konularına yönelik öğrencilerin, farkındalık, bilinç düzeyleri ve görüşlerinin incelenmesi (Burdur ili örneği)*. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Burdur.
- Varol, N. Ö. (2005). Çığların sınıflandırılması, *Sivil Savunma Dergisi*, 182, 7-9.
- Varol, N. & Buluş Kırıkkaya, E. (2017). Afetlere Karşı Toplumun Dirençliliği, *Dirençlilik Dergisi*, S.1, ss:4-5
- Yavaş, H. (2005). *Doğal afetler yönüyle Türkiye’de belediyelerde kriz yönetimi*. Orion Yayınları, Ankara.
- Yenilmez, D. (2023). Deprem ve Göç İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme. *Akademik Düşünce Dergisi*, 7, 39-52.
- Yıldırım, A. (2004). *Acil durumda basın ve halkla ilişkiler*. İçişleri Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Afet Yönetimi 55. Dönem Mülki İdare Amirleri Semineri, Ders Notu, Ankara.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2007). Deprem Sırasında Panik Yönetimi. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 29 (4), 47-56.
- Yıldırım, S. (2021). Toplumda Afet Bilinci Oluşturma Stratejileri. Türkiye’de Afet Yönetimi Araştırmaları, 15(2), 78-92.
- Yılmaz A., 2003. Türk Kamu Yönetiminin Sorunlarından Biri Olarak Afet Yönetimi. Pegem A Yayıncılık, Ankara. 152 s.
- Yılmaz, H., & Demir, A. (2012). Deprem ve Sosyal İlişkiler: Ortaokul Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 37 (166), 230-245.

Yılmaz, S. (2019). “Okullarda Deprem Eğitiminin Önemi.” Eğitim Bilimleri Dergisi.

EKLER

EK 1: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Sayın Veli;

Bu çalışma 6 Şubat depreminin etkilerini belirlemek için, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi bünyesinde “6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN ALGILANIŞI ve DOĞAL AFET BİLİNCİNİN GELİŞTİRİLMESİNE ETKİSİ” adıyla, çocuklarınıza Kasım-Ocak aylarında yapılacak bir tez çalışmasıdır.

Araştırmanın amacı: Depremin çocuklar üzerindeki etkilerini incelemektir. Bu araştırma ile depremin çocukların afet bilincine etkisi, doğal afetlere dair farkındalıkları araştırılacaktır.

Araştırma görüşme şeklinde yapılacaktır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına göre olacaktır. Araştırmaya katılacak olan çocuğunuz katılıp-katılmamakta özgürdür. Bu araştırma çocuğunuz için herhangi bir risk taşımamaktadır. Araştırmaya katılım sizin izninizle ve çocuğunuzun dilemesiyle olacaktır.

Araştırmada hiçbir kişisel veri istenmeyecektir. Araştırmaya verilen cevaplar gizli olacak ve sadece araştırmacılar tarafından bilinecektir. Görüşme esnasında çocuğunuz herhangi bir rahatsızlık duyarsa çalışmayı yarıda bırakabilecektir. Bunun herhangi bir sorumluluğu yoktur.

Aşağıda araştırmacıya ait telefon ve e-posta bilgisi yer almaktadır. Buradan çalışma ile ilgili bilgi almak isterseniz ulaşabilirsiniz.

Sorumlu Araştırmacı:	Yardımcı Araştırmacı:
İletişim:	İletişim:
E-posta:	E-posta:
Velisi olduğum sınıfı, ... numaralı öğrencim’in çalışmaya katılmasına izin veriyorum.	
Veli Adı-Soyadı:	Tarih
İmza:	/...../.....

EK-2: Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyet: Kız () Erkek ()

Sınıf: 7. Sınıf () 8. Sınıf ()

- Depremde yaşadığınız yerin hasar görme durumu nedir?

Hasar görmedi ()

Az hasarlı ()

Orta hasarlı ()

Ağır veya yıkıldı ()

- Depremden sonra nerede yaşadınız?

Oturduğumuz evde devam ettik ()

Başka bir eve taşındık ()

Akrabalarımızla birlikte kaldık ()

Konteyner/çadır vb. de kaldık ()

- Depremden sonra okulunuzun hasar durumu nedir?

Hasarsız ()

Az hasarlı ()

Orta hasarlı ()

Ağır veya yıkıldı ()

EK -2: Devamı

- Depremden sonra okulunuzu değiştirdiniz mi? Cevap “evet” ise nedenini açıklar mısınız?

Evet ()

Hayır ()

Nedeni:

- Depremden sonra psikolojik yardım aldınız mı?

Evet ()

Hayır ()

EK-3: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

1. Deprem denince ilk aklına gelen şey nedir?

Sonda deprem anında yaşananlar

Sonda depremin çağrıştırdıkları

2. Depremden sonra çevrenizdeki binalar (okul, cami, ev vb.) hasar gördü mü?

Sonda Orta veya ağır hasarlı yapılar

Sonda Depremden sonra çevrede alınan önlemler

3. Depremden sonra yaşamaya nerede devam ettiniz?

Sonda Yaşanılan zorluklar

Sonda Ev, okul değiştirme ihtiyacı

4. Deprem aklına en çok ne zaman geliyor? Depremin sana hissettirdikleri nelerdir?

5. Depremin eğitim hayatına nasıl bir etkisi oldu?

Sonda Akademik başarı düzeyi

Sonda Arkadaşları ile iletişimi

Sonda Öğretmeni ile iletişimi

6. Depremden sonra okulunuzda ne gibi önlemler alındı?

Sonda Mekâna ilişkin önlemler

Sonda Psikolojik destek verilmesi

7. Sizce afet nedir?

Sonda Sizce en önemli doğal afetler hangileridir? Yazınız.

Sonda Doğal afetler hakkında bilginin öğrenildiği yer (aile, okul, televizyon vb.)

8. Afet eğitimi aldınız mı?

Sonda Afetlerle ilgili okulda yapılan aktivite veya tatbikatlar

Sonda Afet konularının derslerde işleniş durumu

9. Afet eğitimi aldıysanız (örneğin yaşadığımız depremde), depremle ilgili bilgilerinizi uygulayabildiniz mi?

10. Sizce afet bilincine sahip olmamız gerekli midir? Neden?

Sonda Yaşanılan depremin afet bilincine etkisi nedir? Bu görüşünüzü yaşanılan depremle ilişkilendirerek açıklayabilir misiniz?

